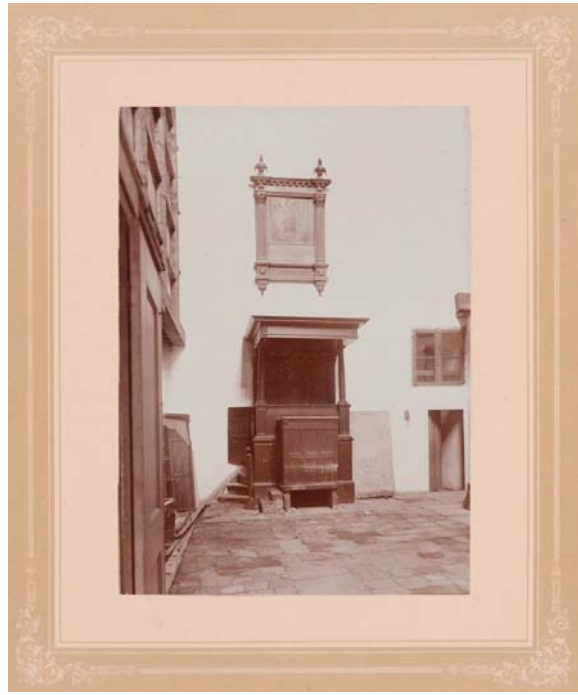

HUIB J. ZUIDERVAART

Bibliografie

**van contemporaine drukwerken
met betrekking tot de**

**Illustre School te Middelburg
(1597-1811)**

Leiden – eigen uitgave – Augustus 2010

Voorzijde:

De orateurstoel van de Illustre School, gefotografeerd in het voormalige Auditorium in de Nieuwe kerk te Middelburg. (Coll. KZGW- ZI 566)

© De auteur – Aug. 2010

BIBLIOGRAFIE VAN CONTEMPORAINE DRUKWERKEN MET BETREKKING TOT DE ILLUSTRERENDE SCHOOL TE MIDDELBURG, 1597-1811

BETREFT ORATIES, DISPUTATIES, LIJKREDENEN, GEDICHTEN EN ANDERE REDEVOERINGEN,
UITGESPROKEN DE NIEUWE KERK TE MIDDELBURG

Inleiding

In onderstaande lijst zijn in chronologische volgorde alle oraties en disputaties van de Middelburgse Illustre School opgenomen, waarvan het zeker is dat een exemplaar in gedrukte vorm is verschenen. Daarbij is de lijst van hoogleraren en lectoren gehanteerd, zoals gepubliceerd door Frijhoff, aangevuld met mededelingen uit Voegler, Kesteloo en de Centrale Catalogus van de Koninklijke Bibliotheek (Picarta). Voor een overzicht van de geschiedenis, zie Frijhoff.

Voor zover bekend zijn alle inaugurele redes en disputaties uitgesproken in het Auditorium van de Illustre School, in de Middelburgse Abdij tussen Koorkerk en Nieuwe Kerk. Oraties van de docenten anatomie zijn doorgaans uitgesproken in het anatomisch theater op het Gasthuisterrein op de hoek van de Nieuwstraat en de Lange Delft.

In een appendix bij deze lijst zijn een aantal Zeeuwse oraties opgenomen, die abusievelijk voor een oratie van de Illustre School aangezien zouden kunnen worden.

Tussen {} staat een universiteits- of wetenschappelijke steunbibliotheek aangegeven, waarin een exemplaar aanwezig is. Daarbij zijn de volgende aanduidingen gebruikt:

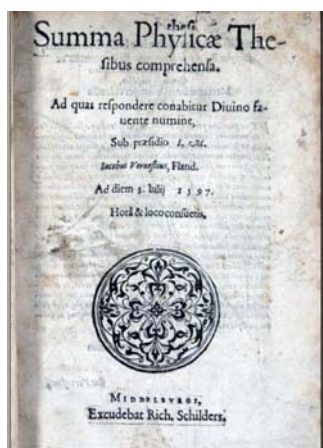
BN	Bibliothèque Nationale Paris
Dublin T.C	Trinity College Library Dublin
Herborn	Bibliothek des Theologischen Seminars Herborn
KB	Den Haag, Koninklijke Bibliotheek
Lambeth	Lambeth Palace Library, London
TL	Tresoar, Leeuwarden
UBA	Universiteitsbibliotheek Universiteit van Amsterdam
UBL	Universiteitsbibliotheek Leiden
UBG	Universiteitsbibliotheek Groningen
UBT	Universiteitsbibliotheek Tilburg
UBU	Universiteitsbibliotheek Utrecht
UBVU	Universiteitsbibliotheek Vrije Universiteit, Amsterdam
vdW	Kaartsysteem Van der Woude, UB Amsterdam
ZB	Zeeuwse Bibliotheek, Middelburg

LITERATUUR

- Daamen, Marjan & Albert Meijer, *Catalogus van gedrukte Nederlandse gelegenheidsgedichten uit de zeventiende en achttiende eeuw in de Zeeuwse Bibliotheek te Middelburg* (Middelburg 1990).
- Dekker, J.C. , lemma over de Illustre School Middelburg in: W. van Bunge [et al] (eds), *The Dictionary of Seventeenth and Eighteenth-Century Dutch Philosophers* (London 2003), 700-703.
- Frijhoff, Willem, 'Zeelands universiteit: hoe vaak het mislukte en waarom', in: *Archief. Mededelingen van het Koninklijk Zeeuws Genootschap der Wetenschappen* (1986), 7-41. Ook verschenen als overdruk: H.J. Zuidervaart (red.), *Worstelende Wetenschap. Aspecten van wetenschapsbeoefening in Zeeland van de zestiende tot in de negentiende eeuw* (Middelburg 1986).
- Kesteloo, H.M. , 'De Stadsrekeningen van Middelburg, in: *Archief van het Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen*, 8 (1901). Ook verschenen als overdruk met eigen paginering.
- Meertens, P.J., *Letterkundig leven in Zeeland in de zestiende en de eerste helft der zeventiende eeuw*, Amsterdam 1943.
- Nagtglas, Frederik, *Levensberichten van Zeeuwen, zijnde een vervolg op P. de La Rue, geletterd, staatkundig en heldhaftig Zeeland*, 2 dIn., Middelburg 1888-1891.
- Voegler, J.G., 'Geschiedenis van het Middelburgsch Gymnasium van 1365-1894', *Archief, uitgegeven door het Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen* 7 (1894), 203-553. Ook verschenen als overdruk met eigen paginering (Middelburg 1894).
- Zuidervaart, Huib J., 'Zeeuws preacademisch erfgoed: Een filosofische disputatie uit Middelburg uit de late zestiende eeuw', *Zeeland. Tijdschrift van het Koninklijk Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen* 18 (2009) 50-56.
- 'Van Calvinistische orateurstoel tot Katholieke tabernakel. De wonderlijke Lotgevallen van een kathedraal van de Middelburgse 'Illustre School' uit 1650', in: *Studium. Tijdschrift voor Wetenschaps- en Universiteitsgeschiedenis* 1 (2008) 62-69.
 - 'Het in 1658 opgerichte theatrum anatomicum te Middelburg. Een medisch-wetenschappelijk & cultureel convergentiepunt in een vroege stedelijke context', *Archief. Mededelingen van het Koninklijk Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen* (2009 [gepubliceerd 2010]), 73-140.
 - 'Het Natuurbeeld van Johannes de Mey (1617-1678), hoogleraar filosofie aan de Illustere School te Middelburg', *Archief. Mededelingen van het Koninklijk Zeeuws Genootschap der Wetenschappen* (2001) 1-40. [Ook verschenen als afzonderlijke uitgave].

O. VOORTRAJECT**1591**

- *Ordonnantie by baillieu, burgemeesteren, schepenen ende raedt der stede van Middelburgh [...] op tstück vande schoolen ende schoolmeesters* (Middelbvrgh, R. Schilders pr., 1591)
Drukker: Schilders, Richard Middelburg, 1575-1617
Annotatie: Issued 08-04-1591
TB 6725
Formaat: in-4
Collatieformule: A4 B2
{UBL}

1597**1. Disputatie student**Lector: I.M. [= Johannes Murdisson¹]Respondent: JACOBUS VERVESTIUS Fland.²

Summa physicae thesibus comprehensa. Resp. Jacobus Vervestius Fland., ad diem 3 Julii, Middelburgi, excus. Rich. Schilders, 1597, 4to. 8 pp.
{Dublin T.C.}

-
- 1 De Schot **JOHANNES MURDISSON** (ca. 1568-1605), werd in 1592 praeceptor aan de Latijnse School te Middelburg. Niet lang daarna echter kreeg hij van het stadsbestuur van Middelburg een bonus van 12 Vlaamse ponden 'ter cause van de publicque lessen, bij hem gedaan'. In 1599 vertrok hij naar Leiden om zich 'te oeffenen' als buitengewoon hoogleraar in de filosofie. In 1602 werd hij benoemd tot ordinarius hoogleraar in de logica. Zie Zuidervaat, 'Zeeuws preacademisch erfgoed'.
 - 2 **JACQUES VAN DER VESTE (overl. 1616)**, ook wel Jacobus Vervestius genoemd, was vermoedelijk de zoon van Louis van der Veste, predikant te Heinkenszand en Kruiningen. Na zijn Middelburgse periode studeerde hij te Leiden waar hij in 1599 disputeerde. Zie zijn Leidse disputatie bij Gomarus: *Disputationum theologiarum repetitarum trigesima sexta, de bonis operibus et meritis eorum*. [by Jacobus Vervestius; Franciscus Gomarus], Lugduni Batavorum: ex typ. Joannis Patii, 1599. OCLC: 67541192. Op 24 april 1600 werd hij te Waarde (Zeeland) uitgenodigd om te spreken, waarop beroeping en bevestiging volgde. In 1606 vertrok hij als predikant naar Wemeldinge.

I. EERSTE PERIODE (HET 'THEOLOGISCH COLLEGIUM') 1611-1620**1611****2. Disputatie student**Hoogleraar: Franciscus Gomarus (1563-1641)³Respondent: ISAAC HOORNBEEK⁴*Theses theologicae, de sacramentis / Franciscus Gomarus [Präses]. Isacus Hoornbekius [Resp.]*, Middelburgi Zelandiae: Sym. Moulert, 1611; [16 pp.] 4° (8°).

Middelburg, Theol. Thesen v. 28. 7. 1611

{Sign. Wolfenbuttel A: 316.9 Theol. (5); vdW: Bibl. Lambeth: F130 (H6).}

1611**3. Disputatie**

Hoogleraar: Franciscus Gomarus (1563-1641)

Respondent: JOHAN DE BRUNE⁵*Disputationvm theologicarvm secvnda, De baptismo: quam ... praeside D. Francisco Gomaro ... / publicè tueri conabitur Iohannes Brvnaevs*, Middelbvrgi Zelandorvm: ex officina Symonis Moulert, 1611, [16] p, in-4.

Middelburg, Theol. Disp. v. 27. 10. 1611

{vdW: Bibl Lambeth: F130.(B7) & Dublin TC }

4. Disputatie

Hoogleraar: Franciscus Gomarus (1563-1641)

Respondent: JACOB WALAEUS⁶*Disputationum theologicarum tertia: De coena domini / Franciscus Gomarus Präses]. Jacobus Walaeus [Resp.]*, Middelburgi Zelandorum: Symon Moulert, 1611

Middelburg, Theol. Disp. v. 22. 12. 1611

{ST; vdW: Bibli. Lambeth: F130.(G6) }

-
- 3 Meertens, 434-noot: Zie over **FRANCISCUS GOMARUS**: Nagtglas, I, 277-278; *NNBW*, VII, kol. 483-486 (F.S. Knipscheer); G.P. van Itterzon, *Franciscus Gomarus* ('s-Gravenhage, 1929) (over zijn verblijf te Middelburg: blz. 200-208). De bibliografie van zijn geschriften in: Louis D. Petit, *Bibliographische lijst der werken van de Leidsche hoogleraren. Faculteit der godgeleerdheid, aflev. 1* (Leiden, 1894), 70-76. - Gomarus woonde eerst in de Korte Noordstraat (ter plaatse waar van 1621 tot 1808 het Oude-Mannen- en -Vrouwenhuis, later de kazerne gevestigd was) en vervolgens op de Groenmarkt. Na zijn verblijf te Saumur (1615-1618) werd hij hoogleraar te Groningen.
- 4 **ISAAC HOORNBEEK (1587-1648)**, predikant te Meliskerke en Mariekerke, vanaf 1615. Vertrekt naar Middelburg in 1617. Emeritus 1648. Vader van Daniël, predikant te Middelburg, en van Isaäk Hoornbeek, rector van de Latijnse School te Middelburg van 1667 tot 1682.
- 5 **JOHAN DE BRUNE (1588-1658)** was een Zeeuws staatsman en schrijver. Hij studeerde van 1606 tot 1609 in Leiden, maar woonde verder zijn hele leven in Middelburg. Hij was advocaat en bekleedde verschillende politieke functies in Middelburg; van 1649 tot 1657 was hij raadpensionaris van Zeeland. Zijn meest bekende werk is de *Emblemata*, uit 1624.
- 6 **JACOBUS DE WA(E)LE (overl. 1625)**, werd in 1612 proponent te Meliskerke. Vandaar in 1614 hulppredikant van Aagtekerke, later dat jaar predikant te Domburg. Predikant te Middelburg vanaf 1620.

1612

5. Disputatie

Hoogleraar: Franciscus Gomarus (1563-1641)

Respondent: ZACHARIAS HYZENBACH.⁷*Disputationum theologiarum quarta De verbis s. coenae / Franciscus Gomarus [Präses], Zacharias Hyzenbach [Resp.]*

Middelburgi Zelandorum: Symon Moulert, 1612, 24 pp. 4to

Anmerkung: Middelburg, Theol. Disp. v. 12. 4. 1612

{vdW: Bibl. Lambeth: 'in Illustri Schola Theologica Reipubl. Middelburgensis'; Class-mark: F130.(H9) } Ook in Dublin TC: EE.gg. 46 N.20

6. Disputatie

Hoogleraar: Franciscus Gomarus (1563-1641)

Respondent: JOHANNES BECIUS⁸*Disputationum theologiarum quinta Contra Romanae ecclesiae falsa quinque sacramenta / Franciscus Gomarus [Pr.], Johannes Becius, Dordracenus [Resp.] Ad Diem 26 Iulii*Middelburgi Zelandorum: ex off. Symon Moulert, 1612; 4°

12 pp.

{vd Woude: Dublin T.C.: EE.gg. 46. nos. 15 & 16 }

7. Verzamelbunde Disputaties

Hoogleraar: FRANCISCUS GOMARUS (1563-1641)

'Disputationes theologicae, habita in variis academiis', in: *Opera Theologica Omnia*, Amstelodami, 1664. Fol. 2° ged. p. 1-124: 39 disputaties zonder namen en bijzonderheden.

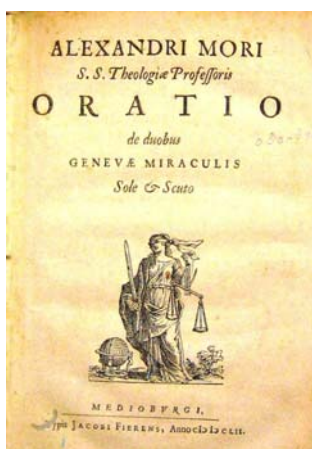
{vdW: UBA: 487 A 12}

7 **ZACHARIAS HYZENBACH (ca. 1588-Meliskerke, 1632)** (ook Husenbach of Isenbach), zoon van de Middelburgse predikant Johannes Hitzenbach, die rond 1600 publieke lessen verzorgde in de theologie. (Kesteloo: 1605: 100 gulden voor 'de lessen in de cataechismo, die Ds. Johannes Isenbach tot hier gedaen heeft'.) Werd in 1608 proponent te Melis- en Mariekerke, is daarna enige tijd weg geweest (mogelijk voor een studie in de rechten, want hij wordt ook als 'Mr' aangeduid), maar keert later terug als predikant aldaar. Was gehuwd met Elisabeth Uijtwaerts (overl. 1628).

8 **JOHANNES BECIUS (Dordrecht, 1590 - Zierikzee, 1628)**. Zoon van Ds. Johannes Becius en Catelijntje Droogenbrood. Als kandidaat bevestigd te Groote Lindt in 1614, wordt hij ook vermeld als predikant te Nieuwpoort en Fijnaart. Beroepen te Zierikzee op 20 januari 1617. Huwde Helena Koks. Had een zoon Laevinus, predikant te Nieuw-Vossemeer. Was broer van Carolus Becius, predikant te Nieuwpoort, en van Aegidius Becius, predikant te Zwijndrecht. (*NNBW*).

II. TWEDE PERIODE 1650-1666⁹**1650****8. Disputatie studenten**[DANIEL DE SWAEFF, *De voluntate et voluntano*, 3 sept 1650].

Kesteloo: 1650: betaald £ 8: 6: 8 aan Daniël de Swaeff als tegemoetkoming in de kosten van het drukken van de eerste 'theses' die zijn niet nader genoemde zoon in de nieuwe Illustre School had 'voorgesteld ende gedisputeert'.¹⁰ Geen exemplaar terug gevonden.

1652**9. Inaugurele oratie (?)**

ALEXANDER MORUS (1616-1670), Predikant 1648; Prof. Theol. 1650-1652 [betaald 1648-1652]

Oratio de duobus Genevæ miraculis sole & scuto, Mediobvrgi: Jacobi Fierens, 1652; [4], 31, [1] p.; Formaat: in-4; Collatieformule: $\pi 1$ a-d 4 e 2

{UBA / Asd VU: Oude Drukken XI.00433.- in convoluut 2}

Ook gedrukt in: A. Morus, *Victoria gratiæ, Alexandri Mori de gratia & libero arbitrio disputationes Genevenses adversus Dionysium Petavium iesuitam*, Ed. altera, Medioburgi: typ. J. Fierens, 1652.

1652**10. Disputatie student**JOHAN KERCKHOVIUS [Kerckhoven]¹¹[Praeses: Willem Apollonius¹² (1603-1657), Prof. Theol. 1651-1657]

9 Zie over deze oprichting: Zuidervaart, 'Calvinistische orateurstoel'.

10 DANIEL DE SWAEFF (**Aagtekerke, 1628-Biggekerke, 1670**) was een zoon van Daniel de Swaeff Hzn. (overl. 1654), predikant te Middelburg sedert 1638 en Daniël en Margriete Coene. Hij was leerling van de Latijnse School te Middelburg van 1641-1647. Wordt in 1652 beroepen tot predikant te Biggekerke. Huwt op 5 juni 1657 te Vlissingen met Jobina de Moor. (*NNBW*).

11 JOHAN (A) KERCKHOVEN disputeerde op 25 juni 1652 aan de Universiteit Utrecht bij de hoogleraar Johannes Hoornbeek met een *Disp. Theol. de Sacra Coena Veterum*, Ultrajectina (ex off. Joh. à Waesberge), 1652. Deze disputatie was de vijfde in een reeks van vijf over hetzelfde onderwerp. Eerder disputeerden hierover (1) Servatius Henrici uit Middelburg (13 maart), (2) Henr. du Prié uit Sluis in Vlaanderen (29 mei); (3) Petrus Plancius uit Kampen (2 juni) en (4) Jacobus Ingelsen uit Goes (19 juni). Johannes à Kerckhoven werd in 1653 predikant te Renesse en Noordwelle, Vertrokken naar Oosterland in 1662.

Disputatio theologica de Justificatione. Resp. Johan Kerckhovius (1 Aug.), Medioburgi: Anthonii de Later, 1652, in-4.

{Bibl. Herborn, 2518, N; vdW: 12 pp. }

- * Opgedragen aan de curatoren van het Illustre Gymnasium:
- Apolonius Vet, consul Middelburg, bewindhebber VOC
 - Adriaan Vet, secretaris en moderator van de Illustre School
 - Johan de Jonge
 - Paulus van de Perre, gezant in Engeland
 - Lucas Spiering,
 - Daniel de Swaaf
 - Willem Apolonius

1652

11. Disputatie student

ISAAC CLEMENS [Clement]¹³

[Praeses: Willem Apollonius (1603-1657), Prof. Theol. 1651-1657]

Disputatio theologica de Providentia Dei. Resp. Isaac Clemens (15 Aug.), Medioburgi: Anthonii de Later, 1652, in-4.

{Bibl. Herborn, 2518, N; vdW 12 pp.}

- * Opgedragen aan Willem Apollonius, hoogleraar theologie te Middelburg

-
- 12 **WILLEM APOLLONIUS (1603- 1657)** was student te Leiden van 1624 tot 1627. Werd daarna predikant te St. Anna ter Muide van 1627, en vanaf 1631 te Middelburg. In 1639 huwde hij aldaar met Josyna Aschman. Als rechtszinnig predikant speelde hij een voornamelijk rol in de 'Grallenstijd', een theologisch conflict dat zich de jaren 1643-1647 afspeelde. In 1652 werd hij benoemd aan de Illustre school te Middelburg.
- 13 **ISAAC CLEMENT (ca. 1632-1666)**, zoon van Nicolaas Clement en Maria Coppin, werd in 1641 ingeschreven als leerling van de Latijnse School te Middelburg. Op 30 oktober 1652 disputeerde hij ook aan de Universiteit Utrecht bij de hoogleraar Johannes Hoornbeeck met een *Disp. Theol. de Deo*, Ultrajectina (ex off. Joh. à Waesberge), 1652 {Herborn, no. 2485, N}. Als kandidaat bevestigd te Norwich in 1656. Wordt op 19 september 1658 predikant te predikant te Serooskerke (Walcheren). Vandaar in december 1660 te Vlissingen beroepen, en in 1661 bevestigd. Publiceerde in 1665 een tractaat over kometen: *Sneeuw en vyer-damp of een korte verhandelinge over den sneeuw en cometen. Twee staeltjens uyt scheppers magazyn Job 38-21, naer de natuur ontledicht en naer de schrifture toegepast tot algemeene opweckinge*, Middelburg, 1665. Broer van Esaias Clement, die hem in 1661 opvolgde als predikant te Serooskerke (Walcheren).

12. Disputatie studentBARTHOLOMEUS HARDECAPP¹⁴

[Praeses: Willem Apollonius (1603-1657), Prof. Theol. 1651-1657]

Disputatio theologica de Perseverantia Sanctorum. Resp. Bartholomeus Hardecapp (22 Aug.), Medioburgi: Anthonii de Later, 1652, in-4.

{Bibl. Herborn, 2518, N; vdW: 12 pp. }

* Opgedragen aan:

- Gisbert Voetius, hoogleraar theologie te Utrecht,
- Willem Apollonius, hoogleraar theologie te Middelburg en
- ‘Daniel Suavio’

1654**13. Disputatie student**SAMUEL PANNELIUS [=Panneel]¹⁵

[Praeses: Willem Apollonius (1603-1657), Prof. Theol. 1651-1657]

Disputatio theologica de Judice controversiarum in rebus fidei. Resp. Samuel Pannellius (13 Aug.), Medioburgi: Anthonii de Later, 1654, in-4.

{Bibl. Herborn, 2518, N; vdW 12 pp. }

* Opgedragen aan Willem Apollonius, hoogleraar theologie te Middelburg

1655**14. Disputatie student**

SAMUEL PANNELIUS [=Panneel]

[Praeses: Willem Apollonius (1603-1657), Prof. Theol. 1651-1657]

Disputatio theologica prima De lege Dei in genere: quam ... sub praesidio ... Gvilielmi Apollonii ... / publicè defendere conabitur Samuel Pannellius, Medioburgi: Anthonii de Later, 1655, [12] p, in-4; Collatieformule: A 4 B 2;

{UBA}

15. Disputatie student

SAMUEL PANNELIUS (praeses Guilielmus Apollonius)

Disputatio theologica secvnda de lege Dei qvæ est De lege natvræ in statv innocentia: quam ... sub praesidio ... Gvilielmi Apollonii ... / publicè defendere conabitur Samuel Pannellius, Medioburgi: Anthonii de Later, 1655, [16] p.; in-4. Collatieformule:A-B4

{UBA}

-
- 14 **BARTHOLOMEUS HARDECAPP** disputeerde op 13 november 1652 aan de Universiteit Utrecht bij de hoogleraar Johannes Hoornbeeck met een *Disp. Theol. in Orationem Domini*, Ultrajectina: ex off. Joh. à Waesberge, 1652 {Herborn, no. 2485, N}. Deze disputatie maakt deel uit van een reeks van drie over hetzelfde onderwerp. Op 22 mei 1652 had Simon Oomnius uit Brielle al twee disputaties over dit onderwerp gehouden. In 1653 werd hij predikant te Wolfaartsdijk en in 1657 te Serooskerke op Walcheren. Hij overleed het jaar daarna.
- 15 **SAMUËL PANNEEL** was een zoon van Samuel Panneel (overl. 1628) , predikant te Oostburg. Op 24 juni 1638 wordt de zoon genoemd als wees (RA Zeeuwse Eilanden inv.nr. 115a, folio 134). Daarna was hij leerling van de Latijnse School te Middelburg van 1643 tot 1651, waarna hij zijn studie aan de lokale Illustre School voortzette. In 1655 werd Panneel proponent te Poortvliet, waar hij in 1658 werd ontslagen, wegens het verbreken van zijn trouwbelofte en het huwen van de dochter van de in 1657 overleden hoogleraar Willem Appolonius. Hij was wellicht een zwager van de predikant Godefridus Cornelisz Udemans, die met een Sara Panneel was getrouwd. Vermoedelijk was hij later (in 1669) werkzaam als advocaat te St. Maartensdijk. [f 87 19/2/1669: Compareert mr. Herremanus Mevius, predikant te Sint Maartensdijk, die volmacht geeft aan Andreas Rennij, schepen te Veere, om van mr. Samuel Panneel, advocaat aldaar, 69 ponden in te vorderen die deze laatste volgens procuratie van Mevius in 1664 binnen Middelburg op de wisselbank heeft ontvangen. Zie Nagtglas; Ook wordt hij genoemd als notaris in Veere. [geen datum; Rechterlijke Archieven Zeeuwse Eilanden (1456-1811)].

1656

16. Disputatie studentFRANCISCU SWANCKE Vera-Zeland.¹⁶

[Praeses: Willem Apollonius (1603-1657), Prof. Theol. 1651-1657]

Disputatio theologica de Morte Christi. Resp. Franciscu Swancke (4 Sept.), Medioburgi: Anthonii de Later, 1656, in-4.

{Bibl. Herborn, 2518, N; vdW: 12 pp. }

* Opgedragen aan

- Willem Apollonius, hoogleraar theologie te Middelburg en
- Jacob Pezyn, Consul Sas van Gent

17. Verzameling van dertien disputaties (zonder namen van respondenten)

Hoogleraar: GUILLELMUM APOLLONII (1603-1657)

Disputationes theologicae de Lege Dei in quibus natura legis divinae, ejus actus, et species, proprietates, perfectiones, omnesque controversiae explicantur; quae orthodoxis cum pontificiis, Socinianis antinomis, aliisque intercedunt, de illa materia; Publicis disputationibus et praelectionibus in Illustri Schola Medioburgensi propositae, per Guilelmum Apollonii, Medioburgi Zelandorum (J. Fierensium), 1655, 456 S.; 8° .

{Wolfenbützel, HAB, signatur: H: YK 6.12° Helmst. (1) / Paris BN Description matérielle: In-12 / Herborn, 741 N. Besitende Bibliothek(en): Aurich // Emden, Die Ostfriesische Bibliothek Aurich // Emden <Au3 // Em2> Jena, Thüringer Universitäts- und Landesbibliothek Jena <27> Wolfenbützel, Herzog-August-Bibliothek <23> }

‘Zoals de titel van dit zeldzame boek aangeeft is het een bestrijding van de Rooms-Katholieken e.a. in hunne gevoelens over de ‘Wet Gods’, met aanwijzing van het Gereformeerde standpunt in deze materie’. (NNBW).

1657

18. Disputatie student[Onbekend]¹⁷

Kesteloo: 1657: betaald £ 15: 6: 8 aan De Later voor het drukken van enige theses van die school. (Drukker: Anthony de Later, Middelburg, 1636-1665).

16 FRANCISCUS SWANCKE (overl 1687) werd in 1645 ingeschreven als leerling van de Latijnse School te Middelburg. Werd in 1658 predikant te Predikant te Sint Kruis (Zeeuws Vlaanderen), in 1660 te Oostburg en in 1670 te Sas van Gent.

17 In Utrecht disputeerden in deze periode (1650-1666) bij de hoogleraar Johannes Hoornbeeck, naast de reeds genoemde, ook de volgende studenten uit Middelburg: (1) **Wilhelmus Salius Wal** [1652], (2) **Bernardus van Deynse** (uit Veere) [1652] en **Joh. de Mailly** [1654]. (Bibl. Herborn).

III. DERDE PERIODE [1672], 1676-1678

1676

19. Inaugurele oratie

WILHELMUS MOMMA (1642-1677), Predikant 1676; Prof. Theol. Juni 1676 – Dec. 1676
Oratio De Apparitionibus Jesu Christi, Habita Mediburgi, Mediburgi: Jacobus Noenaard, [1676], 24 p, in-4.
 {UBA, UBL, ZB}

Orație uitgesproken op 8 juni 1676; In december van dat jaar werd Momma al ontslagen wegens hoog oplopende politiek-religieuze meningsverschillen. Hij overleed onverwacht in 1677 te Delft.¹⁸
 Jacobus Noenaert was werkzaam te Middelburg van 1661-1682.

* Inaugurele oratie

JOHANNES DE MEY (1617-1678), Predikant 1649; Lector Phil. 1672; Prof. Phil. 1676-1678
 [Niet terug gevonden; gehouden op 8 juni 1676, gedrukt te Middelburg bij Jacobus Noenaard]

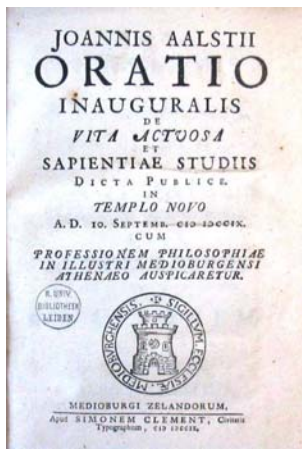
Volgens Kesteloo, *Stadsrekeningen van Middelburg VII-VIII 1650-1700*, (1901), 109 heeft de Middelburgse drukker Jacobus Noenaert voor 'het drukken der oratien der professoren' [te weten zowel Momma, als De Mey] een bedrag ontvangen van £ 11:7:4. Van deze oratie kon Pieter de la Rue in 1734 al geen exemplaar meer terugvinden. De Mey's tekst is ook niet opgenomen in zijn verzameld werk. Zie ook Zuidervaart, 'Het Natuurbeeld van Johannes de Mey'.

¹⁸ Zie: *De Zeeuwse Besem*, nr. 65: *Middelburgs tranen, uytgestort over het ontydig, schielik, en onverwagt, afsterven, van ... Wilhelmus Momma, ... ontslapen binnen Delft, den tienden september ... 1677*. S.1. / 1677.

III. VIERDE PERIODE [1693-1702]; 1709-1811**1706***** Inaugurale oratie (?)**

PETRUS PETTENIUS (of Pettius), Praeceptor LS 1704-1710; Na afslaan beroep naar Dordrecht benoemd tot Lector Literarum et Historiam, 1706-1710. Vertrekt naar Zierikzee als rector van de LS aldaar.¹⁹

[Oratie vermoedelijk niet gedrukt]

1709**20. Inaugurale oratie**

JOHANNES AALSTIUS (c. 1660-1712), Predikant; Prof. Phil. 1709-1712.

Oratio inauguralis de vita actuosa et sapientiae studiis, Medioburgi Zelandorum (Simon Clement), 1709. 27 p; in 4.

Bevat gedicht van J.C. Schroederus [Conrector Latijnse School].

{UBA: UBA magazijn: Br. 1501 8; UBL 1422 F 29}

Gehouden 10 september 1709.²⁰

Opgedragen aan de consuls en senatoren van de stad Middelburg.

Restitutoribus Musarum [restituo = heroprichten; musa = geleerdheid, grote kennis, studie]

1710**21. Inaugurale oratie**

JOHANNES BIERMAN (1675-1721), Predikant 1709; Prof. Theologie, Oosterse talen en kerk hist. 1710-1721.

Sermo primordialis de regno servatoris glorioso, recitatus in Templo Novo, A.D. 19 Novemb. 1710, Cum Sanctissimae Theologiae Professionem in Illustri Medioburgensi Athenaeo Exor-

¹⁹ De bibliotheek van **PETRUS PETTENIUS** is in februari 1738 te Leiden geveild. (Advertentie *Leidse Courant*). Hattemist in 1714; Vrolijkert, *Vlissingse kerkhemel*, 354.

²⁰ Een gedicht op de intrede van **JOHANNES AALSTIUS** als hoogleraar door Jacobus Willemsen Sr, 'Kiesheer der stad Middelburg' staat afgedrukt in: Jacobus Willemsen, *Zions zielsbanketten, voor de genoode des Heeren, dat is: Eenige zielsaanmerkingen, over veel troostrijke woorden des heeren, tot voedsel, verkwikkinge, en sterkte ... / Ontworpen in verscheide dichtmaten*, Middelburg: Simon Clement, 1713; Voor de tweede maal herdrukt in 1757. Zie Nagtglas.

Directur, Medioburgi Zelandorum: apud Simonem Clement, 1710. [4], 50, [4] p; Formaat: in-4; Collatieformule: pi 2 A-M 2 N1 O 2
Met wapen van Middelburg in hsn. op titelblad.
{UBL; vdW: Red. 4°}

1720

* **Inaugurele oratie**

PETRUS WESSELING (1692-1764); Conrector LS 1717; Na afslaan beroep als rector te Deventer in 1720 benoemd tot Lector Griekse taal en Geschiedenis. In april 1723 vertrokken naar Franeker als hoogleraar Eloquentiae et Historiam; In 1735 benoemd te Utrecht. Lid HMW 1755.

Orație ȝehouden op 4 maart 1720. [Niet gevonden; mogelijk niet gedrukt]

1721

22. **Inaugurele oratie**

ALBERTUS VOGET (1695-1771), Predikant; Prof Theol. 1721-1727, vertrokken als hoogleraar naar Groningen, later hoogleraar te Utrecht.²¹

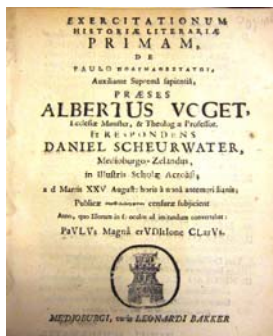
Oratio de natatilibus ad aram Jehovaeh non factis. Splendidae audientium celebritati recitata, cum in illustri Mattiacorum Museo professionis theologicae exordium induceret, Medioburgi Zelandorum (Leonardum Bakker), 1723. [8], 203 , [13].

Gehouden op 25 oktober 1721.²² Met gedichten van P.D.L.R. [= Pieter de la Rue] en P[ieter] Boddaert Kornelisz.

{UBA, UBG; Wolfenbuttel - M: Gv 906}

1722

23. **Disputatie van een particulier opgeleide student**

DANIEL SCHEURWATER: praeses Albertus Voget

Exercitationum historiae literariae primam, de Paulo polumathestatōi auxiliante supremā sapientiā: praeses Albertus Voget ... / Et respondens Daniel Scheurwater, Medioburgo-Zelandus, in Illustris Scholae Acroāsi, ... publicae ... censurā subjicient .., Medioburgi: curis

²¹ Een lijkrede voor VOGET werd in 1771 te Utrecht uitgesproken. Zie: J.A. Vos, *Oratio funebris in obitum ... Alberti Vogeti, S. S. Th. Doct. ejusdemque et historiae ecclesiasticae in academia Trajectina professoris ordinarii, ex decreto senatus academici publice dicta die 10 junii 1771*, Trajecti ad Rh.: ex officina J. Broedelet, 1771.

²² Zie ook: P.D.L. R. [= Pieter de la Rue], *Aan den Hooggeleerden Eerwaardigen en Godvrugtigen Heere Albertus Voget, professor in de Doorlugtige School en Gods dienaar in Jesus gemeente te Middelburg in Zeeland, op de plegtige redenvoering gedaan ter zyner inwydinge tot het Hoogleeraaramt der H: Godgeleerdheid*, [z.p]: [z.jr = 1721]. Omvang: [5] p. Formaat: 4° {TL}.

Leonardi Bakker, [1722], [2], 16, [4] p; Formaat: in-4; {UvA} Collatieformule: [A]1 B-E 2 [F] 2.

Drukker: Leendert Bakker, Middelburg, 1722-1757

Annotatie: Uitgesproken 25 augustus 1722; Jaar van uitgave in chronogram;

Opgedragen aan vader Daniel Scheurwater²³; oom Ds. Albertus Royaards te Nijmegen; Adriaan Thyssen, een Zeeuws regent uit Vere; Egidius van de Put uit Utrecht; verder aan Jacob Plancio; Prof. Albertus Voget en Nicolaas Treitel, '*Studiorum Suorum Fundatori*'. Met Grieks gedicht door Jacobus Willemsen.

Uitgesproken in auditorium van de Illustre School. Betreft een oratie door een student van **[Johannes] Nicolaas Treytel**, Luthers predikant te Middelburg, die als privaatschoolmeester leerlingen klaar stoomde voor de Illustre School. Zie Voegler, 427 over een incident van het stadsbestuur met Ds. Treytel die in 1718 had geprobeerd om enige van zijn leerlingen een Latijnse Oratie te laten uitspreken in de Oost[erse] Kerk. Het stadsbestuur had daarop een stadsbode gelast de deur dicht te houden. Ook werd een verbod uitgevaardigd waarbij het voortaan aan alle ongekwalificeerden verboden werd om aanspraken en Latijnse oraties te doen in de Middelburgse kerken en verzamelplaatsen. In November 1723 is opnieuw tegen Treytel opgetreden. Voegler 430-432. In 1730 tenslotte is het geven van Latijnse lessen vrijgegeven. Treitel is dat jaar als praecceptor aan de LS benoemd.

1725

* Inaugurale oratie (?)

GERARDUS VAN DEN HEMERT (1698-1759); Predikant 1722; Prof. Phil. 1725-1749 [emeritus] Benoemd wegens afslaan beroep naar Delft. (*Zo'n beloning wordt vanaf deze tijd een gewoonte!*) Is in 1737 beroepen tot hoogleraar te Utrecht, maar bedankt.

[Oratie niet gevonden; mogelijk niet gedrukt]

1726

24. Disputatie van een particulier opgeleide student

ALBERTUS HOMOET Junior, Amst. Bat.²⁴ [geb. 1709; was dus 17 jaar oud]

Encomium Linguae Aramaeae In Illustri Medioburgensium Athenaeo, Coram Splendida Auditorum Celibrato Praedicatum, VI Jd. Sextil. Anni MDCCXXVI, Messopoli Zelandorum: typ. Scriverianis, 1726, [III], 44, [4] p.; 23 cm {ZB}

Betreft redevoering tot lof van de Aramese taal door een student die door **Johannes Nicolaas Treytel**, Luthers predikant te Middelburg als private leerling was klaargestoomd voor de Illustre School. De leeftijd van 17 jaar geeft aan dat dit inderdaad een oratie is van de Illustre of Doorluchtige School.

Met Latijnse gedichten van Albertus Voget en Joh. Nic. Treytel, en Nederlandse gedichten van G. van Beuningen en B.G. Homoet (broer).

1729

* Inaugurale oratie (?)

SAMUEL KOENRAAD DE BRUINE (1700-1748); Predikant; Hoogleraar Theologie 1729-1739, vertrokken naar Amsterdam.²⁵

²³ Archief Godshuizen: Op folio 150 komt voor een extract uit het testament van Daniel Scheurwater d.d. 1746 feb. 4, op folio 158 een extract-instructie der stad Middelburg d.d. 1747 jan. 14 betreffende huur- en pachtcontracten.

²⁴ ALBERTUS HOMOET. Gedoopt, Amsterdam, 21 Apr 1709, als zoon van Albertus Homoet (1665-1752) en Suzanna van Leeuwen. Huwt: (1): Maria Elisabeth Lucretia van Beuningen, en: (2): Constantia Hendrina Mortier op 16 december 1749. De gelijknamige vader is overleden te Amsterdam op de Binnen-Amstel Oostzijde, bij de Kerkstraat, alwaar in september zijn bibliotheek is geveild (Adv.) Een Albertus Homoet vertrok op 23 December 1754 met het schip Rozenburg als onderkoopman naar Oost-Indië en kwam 12 Augustus d. a. v. te Columbo aan. Dit betreft de in 1733 geboren zoon Albertus Homoet, Deze was in 1764 'Klein Winkelier' in Galle. Tweemaal gehuwd: 1e met Catharina Hendrina Blokland and 2e in 1773 met Maria Wilhelmina Francken uit Doornik.

[Niet gevonden; mogelijk niet gedrukt.]

1731

* Inaugurale oratie Lector (?)

FREDERIK LODEWIJK ABRESCH (1699-1782), Rector LS 1725; Benoemd in 1731 op eigen verzoek tot Lector Hist. & Eloquentia, samen met een verhoging van zijn tractement. Vertrekt in 1741 met de titel van Prof. als rector naar Zwolle.

[Niet gevonden; mogelijk niet gedrukt.]

1734

* Inaugurale oratie (?)

HUBERTUS SWANENBURG (1722-1772); Predikant 1753; Prof. honorair, naar keuze Phil. Of Hist Eccl. 1764, wegens afslaan beroep naar Dordrecht. In 1767 vertrokken naar Utrecht.²⁶

[Niet gevonden; mogelijk niet gedrukt.]

1736

* Inaugurale oratie Lector

WILLEM OTTO REITZ (1702-1768); Conrector LS 1736-1742; Rector LS 1742; Lector Juris 1736-1766 [emeritus]. Te gelijktijd benoemd aan Latijnse School en Illustre School.²⁷
Publicarum in jure civili praelectionum prima trias, in ordinario illustris gymnasii Medioburgensis auditorio recitata, Medioburgi (Van Hoekke & Bakker), 1737, 141 p.; in-8 {Deventer Athenaeum bibliotheek / Wolfenbüttele}

Eerste drietal van openbare lessen in het recht 'uitgesproken in de gewoonlyke hoorplaats der doorluchte schole te Middelburg'.

Voor zijn rectorale inaugurale rede uit 1742, zie hierna bij de Latijnse School.

1740

25. Inaugurale oratie

JACOBUS WILLEMSSEN (1698-1780); Predikant 1728; Hoogleraar Theologie 1740-1780.²⁸
De Angelis Ecclesiae Mysticis [over de geheimzinnige engelen der gemeente] Uitgesproken 21 september 1740.²⁹ Benoemd na afslaan beroep naar Amsterdam

NIET GEDRUKT. {Manuscript in ZB, handschriften KZGW, hs. 4091}.

²⁵ Zie: Sara Maria van der Wilp (1716-1803), *Troost-zang aan de Hervormde Gemeente van Amsterdam over het afsterven van den eerwaarden en zeer geleerden heere Samuel Koenraat de Bruine, bedienaar des Goddelyken Woords, overleden den 30sten van lente-maand des jaars 1748 in het 48ste jaar zynes ouderdoms*, t'Amsterdam: by Jan Haffman, 1748.

²⁶ Zie: *Lykzangen by het smertelyk doch zalig afsterven, van [...] Hubertus Swanenburg, zeer geacht en geliefd leeraar in de gemeente van J.C. te Utrecht, in den ouderdom van omtrent 50 jaren, den 27 augustus, MDCCCLXXII*, z.p. 1772, 12 pp. Gedichten van J.A. Oosterdyk, H.W.C. Baartmans en S.V.D. Schroef.

²⁷ Lid HMW 1752; ZGW 1768.

²⁸ Jacobus Willemsen doorliep de Latijnse School te Middelburg van 1710-1716; Lid ZGW 1768; Oeconomische Tak Middelburg 1777; Tekencollegie Middelburg 1778.

²⁹ Zie: H. de Jong, 'Jacobus Willemsen (1698-1780). Lampeaans godgeleerde in het 'dierbaar' Middelburg', in: *Archief KZGW* 1991, 33-122, i.h.b. 74-77.

26. Lofdicht van een particulier opgeleide student

DIONYSIUS VAN DE WYNPERSSE (1724-1808)

Carmen heroicum, quo laudem Medioburgi, Zelandiæ metropolis, publice in athenæo Messopolitano celebravit, anno MDCCXL, postrid. ID. Sept, Medioburgi, ex officinâ J.J. Callenfels, 1740, [III], 24 p, in-4
 {UBL}

Betreft Latijnse lofzang op Middelburg door een private, 16- of 17-jarige student van Ds Johannes Nicolaas Treytel, met een gedicht door deze.

Van de Wijnpersse werd na zijn studie in Utrecht, waar hij in 1746 promoveerde, eerst predikant te Baarland (1749-1750) en Zierikzee (1750-1752), daarna hoogleraar filosofie te Groningen (1752-1769) en Leiden (1769-1808). Lid HMW 1769; ZGW 1771.

1741*** Inaugurale oratie**

IZAÄK SCHORER (1697-1750), Predikant 1728; Prof. Hist. Eccl. 1740-1750 (Benoemd na afslaan beroep naar Amsterdam)

De Theodosio Magno Imperatore ejusque rebus gestus ad promovendam rem et ecclesiam christianam. Gehouden op 17 mei 1741; niet terug gevonden.³⁰

1750*** Inaugurale oratie (?)**

MEINARD VAN VISVLIET (1708-1769), Lector Anat & Chir. 1741-1750; Prof. Med. 1750-1769. Sint Joris Middelburg 1758; Practisijnscollege Middelburg 1759.

*** Inaugurale oratie Lector (?)**

PAULUS DE WIND (1714-1771), Lector Anat, Chir. & Obst. 1750-1771; Lid HMW 1761; ZGW 1769.

Zie wellicht: *'T geklemd hoofd geredt*, Te Middelburg: by Pieter Gillissen, 1751 VIII, 109 p., 1 bl.pl ill; in-8

1751**27. Lijkrede voor overleden hoogleraar**

Betreft: ISAÄK SCHORER, Prof. Hist. Eccl. 1740-1750

Jacobus Willemsen (1698-1780)

Gedenkteken, opgerecht ter gedachtenis van den rechtveerdigen, op dat die zy tot zegening: in eene lykrede over I. Kon: XI: 43. Iste deel. op het godzalig en gelukzalig afsterven van ... Isaäk Schorer ..., Middelburg: Leenderd en Johan Bakker, 1751

Omvang: [12], 130, [2] p;

{UBA: OTM: Pfl. P i 17 en ZB}

Herdruk (of titeleditie): Middelburg: J. van Rentergem en J. Dane, 1760

{UBVU; ZB}

Bevat tevens een gelegenheidsgedicht door Martinus van Sevenhoven.³¹

³⁰ Zie Zeeuws archief, FA Schorer 146: Aankondiging van intrede van Izaäk Schorer, predikant te Middelburg, als hoogleraar kerkgeschiedenis aldaar op 17 mei 1741, met opgave titel Oratie. Gedrukt plano vel. (1741). Titel Oratie ook gegeven door Lantsheer in FA Schorer 992.

³¹ Zie ook Daamen & Meijer, nr. 367: *Klaaglied, over het afsterven van ... Isaäk Schorer, hoogleeraar in de kerkelyke geschiedenissen, en ... bedienaar des H: Euangeliums in de gemeente van Middelburg in Zeeland. ... ontslapen den XIX van Slagtaand MDCCL.* Te Middelburg, by Johan Bakker, boekverkooper. 40 [8 blz.] Gedicht ondertekend: Martinus van Sevenhoven. Zie ook nr. 368: *Lykgedichten op het ... afsterven van ... Isaäk Schorer, hoogleeraar der kerkelyke geschiedenis in de doorluchtige schoole, ... voor- ganger in de gemeente des*

1768

28. Jubileumdicht voor hoogleraar

Betreft: JACOBUS WILLEMSSEN

Jac. de Mareeuw Jun., *Zeegen-zang voor Jacobus Willemsen, hoogleraar in de h. godgeleerdheid en oudsten predikant te Middelburg in Zeeland. Ter blyde gelegenheid dat zyn hoog-eerwaarde den ouderdom van 't zeventig jaar gelukkiglyk bereikte op den 22 der maand July 1768*, Te Middelburg, gedr. by Nathan Bollaardt. [1768], 4to, 8 pp.
{vdW}

1769

*** Inaugurele oratie Lector**

WALRAND PRUMERS (-1786), Conrector Latijnse School -1778; Lector Hist. 1769-1786 (voor 150 gld/jr)

Orație ȝehouden op 15 november 1769; niet gedrukt [Voegler, 447]

29. Inaugurele oratie

ADRIAAN KLUIT (1735-1807), Rector Latijnse School 1769-1778, na eerder deze functie in Alkmaar (1764) te hebben bekleed; Lector Eloq. & Ling. Graec. 1769-1776; Na afslaan beroep naar Haarlem benoemd tot Prof. Eloq. & Ling. Graec. Voor 100 zilveren ducats per jaar (= fl. 315,-), 1776-1778

a. Latijnse editie:

Oratio inauguralis pro imperatore Juliano, Apostata, habita Medioburgi in ill. gymnasii auditorio publico ..., Medioburgi: apud Petrum Gillissen, viduam M.H. Callenfels et Janum Dane, 1769, 61 p, in-4 . [Drukker: Pieter Gillissen, Middelburg]

Orație ȝehouden op 15 november 1769. Gedrukt op stadskosten [Voegler, 447]. Begonnen met lessen voor 'luiden van studie' (volgens Voegler dus geen studenten) op 27 april 1770, ook bijgewoond door de leerlingen uit de hoogste klassen van de LS. Voegler 448: 'dit bewijst dat die publieke lessen een zeer elementair karakter droegen'.

b. In het Nederlands vertaald als:

'Inwijngsredevoering tot lof van Keizer Juliaan den Afvalligen',

in:

A. Kluit & G. de Wind, *Inwijngsredevoeringen tot lof van Keizer Juliaan den Afvalligen, en over de goddelijke wijsheid, die in het verwonderlijke kunstgewrocht des menschelijken lichaams doorstraalt / uit het Latyn vertaal*, Middelburg: Pieter Gillissen, 1772, pp, 1-114.

Omvang gehele boek: [4], 220 p; Formaat: in-8.

{UBL}

*** Gedicht op overlijden hoogleraar**

M. VAN VISVLIET³²

Heeren en curator van de latynsche schoole in zyne geboortestad, Middelburg: ... den XIXden van Slachtmaand. MDCCL. 4° [78 blz.] Gedichten ondertekend: L.F. Schorer, Joh. Plevier, Jacobus Willemsen, Jacoba Petronella Winckelman, Helena Buys, nu Filedt, Jacobus Andriessen de Waal, J.D.R., P.M. de Lichte, Benjamin Taats, Marinus Smytegelt, H.D.W. Tierings J. de Superville, Jozias Moens, Adriaan Moens, Sarnuel Morjou Corn. zoon, Pieter Bakker L.Z., en C. Kortpenning. Graftchrift ondertekend: J. Anias.

³² Zie Daamen & Meijer, nr. 397 en ZB: hs 6257: Lijkgedichten op het afsterven van den Welëdelen gestrengen en Hooggeleerden Heere Mr. Meinard van Visvliet, Doctor en Professor der Geneeskunde in De Illustre Schoole, ... ontslapen den 5n van Lentemaand MDCCLXIX, Te Middelburg by Hendrik Sas [24 pp.] Met bijdragen van Jacobus Willemsen; P.M. de Lichte, Jacobus Willemsen Meeusen en C.V.W.

1771

Wetten Latynsche School

1772

30. Inaugurele oratie Lector

GERARDUS DE WIND (1730-1800)³³, Lector Anat & Chir. 1772-1778; Prof. Med. Anat., Chir. & Obstet. 1778-1800

a. Latijnse editie:

Oratio inauguralis de sapientia divina in admirabili corporis humani fabrica quam maxime elucente: habita ... quum lectoris anatomes ... munus auspicaretur ..., Medioburgi: Petrus Gillissen & Vid. M.H. Callenfels & Janus Dane, 1772

Omvang: 32, [2] p; Formaat: 23 cm

{UBL}

Kesteloo: oratie – gehouden 8 febr. 1772 gedrukt bij Pieter Gillissen, £ 50: 10; Gedicht van P.M. de Lichte.

b. In het Nederlands vertaald als:

‘Inwijngsredevoering over de goddelijke wijsheid, die in het verwonderlijke kunstgewrocht des menschelijken lichaams doorstraalt’,

in:

A. Kluit & G. de Wind, *Inwijngsredevoeringen tot lof van Keizer Juliaan den Afvalligen, en over de goddelijke wijsheid, die in het verwonderlijke kunstgewrocht des menschelijken lichaams doorstraalt / uit het Latyn vertaal*, Middelburg: Pieter Gillissen, 1772, pp, 115-150.

{UBL}

1774

31. Jubileumdicht voor hoogleraar

Betreft: JACOBUS WILLEMSSEN

P.M. de Lichte, *Gedachtenis en zegengroet ter gelegenheid dat de heer Jacobus Willemsen, hoogleraar der heilige godgeleerdheid in het doorluchte school, curator van het Latynscheschool, etc. het vyftigste jaar in de dienst van het evangeli der heerlykheid, des zaligen Gods mogt sluiten, den 26 dach van Slachtmaand 1774*, Te Middelburg, gedr. by Is. de Winter [1774] 4to. 8 pp.

{vdW: Pfl. Port. 4to}.

1775

32. Inaugurele oratie

HERMANUS JOHANNES KROM (1738-1804), Predikant; Prof. Hist. Eccl. 1774-1804. (na afslaan beroep naar Utrecht)

a. Latijnse editie:

Oratio inauguralis de vera et imaginaria ecclesiae christianae prosperitate, praecipue ex historia ecclesiastica spectata, dicte publice ... in illustri Medioburgensium athenaeo ..., Medioburgi: apud Petrum Gillissen, viduam M.H. Callenfels, et Janum Dane, [1775]

Omvang: 88, [1] p

{UBA, UBL, Middelburg, UBU}

³³ Niet te verwarren met gelijknamige vader (?) Gerard de Wind (1685-1752)

Bevat tevens diverse Latijnse en Nederlandse gedichten ter ere van H.J. Krom, van achtereenvolgens: G. de Haas, Adr. van Solingen, H.A. Bruining, J. de Vos, P.M. de Lichte, Joh. de Bruyne.³⁴ Kesteloo: oratie gehouden 22 maart 1775; gedrukt bij Pieter Gillissen, £ 63: 13: 2 'voor t drukken, binden en innaaijen etc. van 500 exemplaren'. Zie: MC, 23 maart 1775: 'in de Nieuwe Kerk, opentlyk, met de gewoone plegtigheden, deszelfs inwijngsredevoering gedaan'.

b. In het Nederlands vertaald als:

Inwijngs redenvoering over den waren en den ingebeelden voorspoed der christen kerke ... in het openbaar uitgesproken, den XXII maart MDCCLXXV ... / uit het Latijn vertaald door Adriaan van Solingen (1759-1830), Middelburg: Pieter Gillissen, 1776
Formaat: 20 cm

1776

33. Inaugurele oratie

ADRIAAN KLUIT (1735-1807), Rector Latijnse School; Lector Eloq. & Ling. Graec. 1769-1776; Prof. Eloq. & Ling. Graec. 1776-1778. Vertrokken als hoogleraar naar Leiden.³⁵

a. Latijnse editie:

Oratio inavgyralis, de svperstitiosissimo ivxta atqve perniciosissimo in templis et vrbibvs sepelivndi ritv.: Dicta pvblice a.d. VII. kal. Octobr. MDCCLXXVI. Qvum in ... Mediobvrgensivm athenaeo eloqvntiae et lingvae Graecae professionem rite capesseret, Mediobvrgi: apvd Petrvm Gillissen, vidvam M.H. Callenfels, et Ianum Dane, [1776], [6], 61 p; in-4; Collatieformule: π 4 A-H 4 (-π1, -H4, blanco?)
{UBL}

Kesteloo: oratie gedrukt bij Pieter Gillissen, £ 49: 16: 8 'voor t drukken zijner oratie'

b. In het Nederlands vertaald als:

Inwijngsrede over den bijgeloovigen oorsprong en schadelijke gevolgen van 't begraven in kerken en steden, Middelburg: Levinus Moens, 1777, IV, 124 p., in-8.
{UBL}

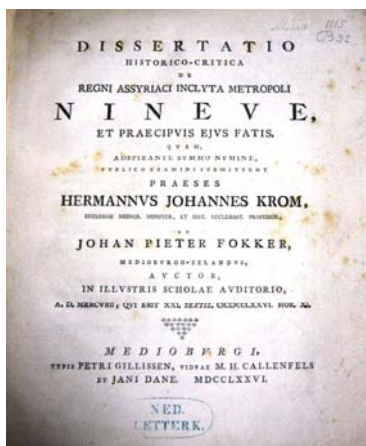
c. Herdrukt in de Nederlandse taal als:

Inwijngsrede over den bijgeloovigen oorsprong en schadelijke gevolgen van 't begraven in kerken en steden, ... , Amsterdam: Wouter Brave, 1795.
Collatie IV, 124 p.; 22 cm
{ZB: 1074 C 3}

³⁴ Zie ook Daamen & Meijer, nr. 405: *Lierzang ter blydschap van Middelburgs kerkgemeente; zoo, wegens het verblyf van ... Hermanus Johannes Krom. Op het beroep naar de gemeente te Utrecht, van den Xlen September, waar voor zyn weleerwaarde heeft bedankt, en dat afgeslagen op den hen October MDCCLXXIV. Alhier gepredikt den IXen dier maande. Als ook, wegens zyn ... verheffing tot hoogleeraar der kerkgeschiedenis, in de doorluchtige schoole; door de ... erkentenis, van de ... magistraat der ... hoofd- hof- en koopstad Middelburg in Zeeland. Te Middelburg, by Willem Abrahams, boekverkooper in den Kortendelft. 40 [12 blz.] Gedicht ondertekend: Jacobus Mareeuw, junior.*

³⁵ Kluit was in 1807 het slachtoffer van de grote buskruitramp in Leiden. Hoewel zijn stem is nog dagen onder het puin is gehoord, heeft hij de ramp niet overleefd. Zijn bibliotheek is in 1808 te Leiden geveild. Zie: zijn levensschets in: Willem Bilderdijk en Matthys Siegenbeek, *Leydens ramp*, Leiden, 1807.

34. Disputatie student

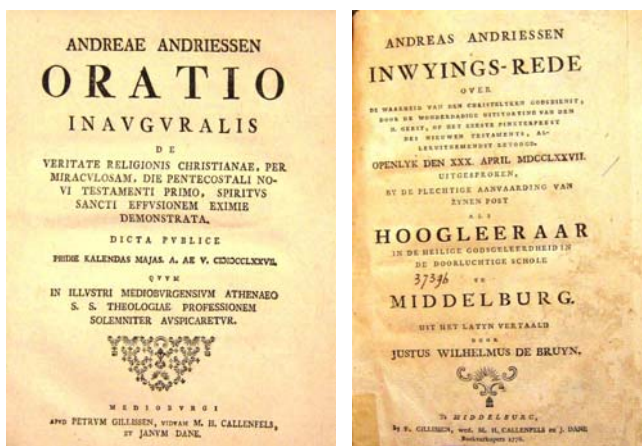
JOHAN PIETER FOKKER (1755-1831)

Dissertatio historico-critica de regni Assyriaci incluta metropoli Nineve, et praecipuis ejus fatis, Mediburgum: Petrus Gillissen, Wed. M.H. Callenfels & Janus Dane, 1776, 36 p, in-4. {UBL; Middelburg}

Publieke promotie op 21 juli 1776 van de toen 21-jarige (!) Fokker met Prof. Krom als 'preases'; Met gedicht van de toen 17-jarige Adriaan van Solingen (1759-1830), die zich afficeert als Fokkers 'paranymphus'. Fokker doorliep de Latynse School te Middelburg van 1770-1775. Dit is dus inderdaad een product van de 'kopklas', te weten de Illustre School. Kesteloo: voor drukken van dispuut van student Fokker f 18: 15: 2

1777

35. Inaugurale oratie

ANDREAS ANDRIESEN (1733-1800), Predikant; Prof. Ling. Orient. 1776; Prof. Theol. 1780-1800.

a. Latijnse editie:

Oratio inauguralis de veritate religionis christianae, per miraculosam, die pentecostali Novi Testamenti primo, Spiritus Sancti effusionem eximie demonstrata ..., Mediburgi: Petrus Gillissen, vidua M. H. Callenfels, et Janus Dane, 1777, [4], 63, [3] p; Formaat: 4-o. {vdW: Veluws Museum; Brit. Lib.}

Kesteloo: oratie gedrukt bij Pieter Gillissen, f 53: 15: 2 'voor t drukken, binden en innaaijen etc. van 500 exemplaren' 1777 .
Zie MC, 1 mei 1777: 'in de Nieuwe Kerk, met de gewone plegtigheden'.

b. In het Nederlands vertaald als:

*Inwyings-rede over de waarheid van den christelyken godsdienst, door de wonderdadige uitstorting van den H. Geest, op het eerste Pinxterfeest des Nieuwen Testaments ... Openlyk den XXX. April MDCCLXXVII. uitgesproken, by de plechtige aanvaarding van zynen post als hoogleeraar ... te Middelburg. Uit het Latyn vertaald door Justus Wilhelmus de Bruyn, Middelburg: P. Gillissen, wed. M.H. Callenfels en J. Dane , 1778. XV, [1], 125 p; Formaat: 8-o
{UBL}*

Bevat op p. 71-112: lofdicht 'Triömfeerende godsdienst, of triömff des geloofs' met noten van Jacobus Willemsen.³⁶

1778

36. Inaugurale oratie

GERARD DE WIND (1730-1800), Lector Anat & Chir. 1772-1778; Prof. Med. Anat., Chir. & Obstet. 1778-1800

Oratio inavgvralis de praeclaris Zelandorum meritis in rempublicam litterariam / dicta ... quum in illustri Medioburgensium athenaeo anatomiae, chirurgiae et artis obstetricandi professionem sollempniter avspicaretur, Medioburgi: apud Petrum Gillissen, vidvam M.H. Callenfels, et Janvm Dane , [1778]

Omvang: [4], 60 p; Formaat: in-4; Collatieformule: π 2 A-G 4 H 2; Gedicht van Adr. van Solingen.

{UBA, KB, TL, Middelburg, UBU}

[= 'Over de uitnemende verdiensten der Zeeuwen ten opzichte van het Gemeenebest der Letteren' / 'Over de voortreffelijke verdienste der Zeeuwen in het bevorderen van geleerdheid']. Uitgesproken 4 augustus 1778 te Middelburg. Die dag niet vermeld in de *Middelburgsche Courant*. Volgens *Zeelands Chronyck Almanach* uitgesproken 22 juli 1778.

37. Redevoering hoogleraar (?)

HERMANUS JOHANNES KROM (1738-1804) Predikant; Prof. Hist. Eccl. 1774-1804.

Herm. Jo. Krom eccles. Mediob. ministri ... , Diatribe de authentia dialogi Justini Martyris cum Tryphone Judaeo, Medioburgi: ex off. Petri Gillissen , 1778

Omvang: XX, 126 p; Formaat: 21 cm

Onderwerp: Justinus Martyr (ca100-165)

{UBL}

³⁶ Andriessen stelt op pag. 7 dat hij zelf een leerling geweest is van Wesseling, Voget en Schroeder. Verder op p. 11: 'T is namelyk ene loflyke gewoonte onzer Voorouderen, dat iemand, het ambt van een openbaren Leeraar op ene Hooge of Doorluchtige School zullende aanvaarden vooraf gehouden zy ene openbare Redevoering te doen, aan welke gewoonte ook ik moest voldoen. Maar wat zal ik den post van ene buitengewoon redenaar op my nemen, die tot de gewone, Kerkelyke redevoeringen my naauwelyks in staat bevinde! Wat zal ik openlyk in het Latyn spreken, die nu reeds ruim twintig jaren niet dan in myne moedertaal voor de Gemeente gewoon ben te spreken? Wat zal ik spreken in zoo ene aanzienlyke vergadering, van denzelfden predikstoel, van welken meermaalen, ja zelfs niet lang geleden, tot het zelfden myne zeer Veel geagte ambtgenoten met zoo groot geleerdheid met zoo groote vloeibaarheid van styl en taal, Ulieder oogen gestreeld hebben?'

1780

38. Inaugurale oratie

JONA WILLEM TE WATER (1740-1822), Prof. Phil. & Hist. Patriae 1779-1784. Vertrekt dan als hoogleraar naar Leiden.³⁷

Oratio de praestantia et dignitate historiae Batavae, pvblice habita die XV Martii ... MDCCLXXX, cvm philosophiae... docendae provinciam, in ... Mediobvrgensivm athenaeo ... avspicaretrv, Mediobvrgi: apvd Petrvm Gillissen, vidvam M.H. Callenfels et Ianvm Dane , [1780] , [6], 67, [5] p; Formaat: in-4; Collatieformule: π 4 A-H 4 I-K 2 (-π1, blank?). {UBA, UBG, TL, UBL, ZB, UBU}

Uitgesproken: Middelburg 15 maart 1780 . Zie MC, 16 maart 1780: 'in de Nieuwe kerk, na een voortreflyk musiek, en voor een ongemeen talryk en aanzienlyk gehoor'. [Over de voortreffelykheid en waardigheid der Nederlandsche geschiedenis]. Bevat mede gedicht van Theodorus van Kooten (1749-1813), rector Latijnse School. Kesteloo: oratie gedrukt bij Pieter Gillissen, £ 61: 19: 10 'voor t drukken, binden en innaaijen etc. van 500 exemplaren'.

39. Lijkrede voor overleden hoogleraar

Betreft JACOBUS WILLEMSSEN.³⁸

a. Latijnse editie:

Hermanus Johannes Krom (1738-1804)

Oratio fynebri in obitvm viri clarissimi ac plurimum reverendi Jacobi Willemsen ... Dicta publice A.D. XVI. Kal. Iun. MDCCLXXX, [Middelburg]: ex officina Petri et Ioannis Petri Gillissen, 1780, [6], 80, [1] p; Formaat: in-4 {UBL}

Uitgesproken 17 mei 1780. Met speciaal gecomponeerd muziekstuk door de Zeeuwse organist/componist Willem Lootens.³⁹

b. In het Nederlands vertaald als:

Lijkrede op het overlyden van den hoog eerw. en hoog gel. heere Jacobus Willemsen, Middelburg: Pieter Gillissen en zoon, 1780. Omvang: XIX, [IV], 103, [1] p Formaat: 23 cm {UBVU; ZB}

Vertaald uit het Latijn en opgedragen aan Jacobus van Essen, eersten cassier van de wisselbank te Middelburg, en zijn dochters, Anna Elisabeth de Fremery-Van Essen en Jacoba Suzanna Schorer-Van Essen. De kinderloze Willemsen was hun oom, resp. oud-oom. In 1778 had de oudste dochter haar eerstgeboren zoon Jacobus Willems de Fremery genoemd.

³⁷ Zie zijn autobiografie: *Levens-berigt van Jona Willem te Water, te Leyden overleden den 19 october des jaars 1822 / door hem zelve vervaardigd en, op zijn' uitdrukkelijken last, bij uitersten wil, zonder eenige veranderingen en bijvoegselen, zelfs zonder nadere voorrede of aantekeningen van anderen door deszelfs erfgenamen woordelijc gevolgd en in het licht gegeven*, 1823.

³⁸ Zie ook Daamen & Meijer, nr. 410: *Treurgedichten op den dood van... Jacobus Willemsen, Leeraar in de H. Godgeleerdheid, oudsten leeraar der Hervormden, opziener geboortestad Middelburg, en medelid van verscheiden geleerde genootschappen; geboren den XX II. July MDCXCVIII. ... ontslapen den 31 Maart 1780. In den ouderdom van 81 jaaren, In den ouderdom van 81 jaaren 8 maanden en 9 dagen. 4° 82 blz. Gedichten en grafschriften ondertekend: S.A. Winckelman, J. Prumers geb. Anias, Maria Vincentius nu van den Broeke, Cornelia Boreel de Mauregnault, Van de Putte, Schorer Adr. 's-Gravezande des overledens amptgenoot, Johan de Raad, P.M. de Lichte, Johannes de Bruyne, Jacobus Mareeuw junior, L. Chevalier, P.A. Wecksteen en G. Michielsen. Een grafschrift ondertekend met de woorden: 'Uit Liefde' en twee gedichten niet ondertekend.*

³⁹ Zie W. Lootens, *Choraal in IV.stemmen, gecomponeerd door den organist W. Lootens, bij gelegenheid der lyk-oratie op den heer professor J. Willemsen, gezongen in de Nieuwe Kerk binnen Middelburg, den 17 mej 1780*. Zie A. Clement, 'Drie Zeeuse componisten van psalmzettingen', *Zeeuws Tijdschrift*, 40 (1990), 170-178.

1783

40. Inaugurele oratie Lector

JOHAN PIETER FOKKER (1755-1831), Lector Mathesis, Phil. Nat.(Physica) & Astron. 1783-1786; Lector Phil. 1786-1796; 1798-1802.

a. Latijnse editie:

Oratio inauguralis, de Immortalitatis Spe, in Disciplina morali non tantum necessaria ..., Medioburgi: Johannes Abrahams, 1783, [IV], 40 p, in-4.
[Uitgesproken te Middelburg, 25 juni 1783]

Kesteloo: oratie gedrukt, f 26: 10: 0

b. In het Nederlands vertaald als:

Inwijdingsredevoering: waarin wordt aangewezen, dat de nuttigheid van de onsterfelykheid der ziele zich niet slegts bepaalt tot de zedekunde; Uit het Lat. vertaald door Iohannes Hermannus Krom, Te Middelburg: bij Johannes Abrahams, 1784, [VI], 71, [1] p. in 8°; 19 cm.

Rede gehouden bij de aanvaarding van het ambt van lector in de wis-, natuur- en starrekunde aan het Athenaeum Illustre te Middelburg.

1785

*** Inaugurele oratie (?)**

HERMAN ROYAARDS (1753-1825); Hoogleraar Theologie 1785; vermoedelijk niet gehouden want nog dat zelfde jaar vertrokken naar 's Gravenhage. Werd in 1788 Hoogleraar te Utrecht.

1787

41. Inaugurele oratie Lector

WILHELMUS KIST (1758-1841); Rector Latijnse School 1784-1796; Lector Hist. 1787-1788; Prof. Hist. & Eloq. 1788-1796.

Oratio de barbariae tenebris per Graecos Romanosque scriptores feliciter depvlsis.: pvblice habita Mediobvrgi a.d. V. septembris MDCCLXXXVII.: in ill. athenaei avditorio pvblico, qvum historiarvm praelegendarvm ..., Mediobvrgi: apvd P. Gillissen et vidvam I. Dane, 1787, 50 p; in-4; Collatieformule: A-F 4 G 2 (-G2, blank?)
{UBG, UBT, UBU}

1788

42. Inaugurele oratie

WILHELMUS KIST (1758-1841); Rector Latijnse School 1784; Lector Hist. 1787-1788; Prof. Hist. & Eloq. 1788-1796

Oratio de volvptate animi ex diligenti vetervm avctorvm lectione capienda: pvblice dicta Mediobvrgi a.d. X Ivni MDCCLXXXIX. Cvm historiarvm ... professionem in ... athenaeo ... avspicaretrv, Mediobvrgi: apvd Petrvvm Gillissen et filivm, [1789], [4], 43 p; Formaat: in-4; Collatieformule: π 2 A-E 4 F 2
{UBL}

1789

43. Inaugurele oratie

CHRISTOPHORUS HENRICUS DIDERICUS BALLOT (1741-1797), Predikant; Hoogleraar Filosofie, in het bijzonder in de proef-ondervindelijke natuurkunde, 1789-1797.⁴⁰

a. Latijnse editie:

Oratio de physices studio, christiano ... quod et ipsae Sacrae testantur Literae, dignissimo eiqve pervtili.: Pvblice habita Mediobvrgi ... quvm philosophiae ... professionem in Illvstri Athenaeo sollemniter avspicaretv, Medioburgi: apud Petrum Gillissen et Filium, [1789], [III], 56 p; Formaat: in-4

b. In het Nederlands vertaald als:

Redevoering over de beoeffening der natuurkunde, als voor eenen godvruchtigen christen, ook volgens de heilige schrift, zeer betaamelijk en nuttig zijnde. In het openbaar uitgesproken, te Middelburg, op den XIII, van bloeimaand MDCCLXXXIX, bij het plegtig aanvaarden an het hoogleeraar-ampt in de wijsgeerte, en bijzonder in de proef-ondervindelijke natuurkunde. Uit het Latijn vertaald door Joh. Steph. Simeon Ballot, Jun., Te Middelburg, by F.L. Wetter, Boekverkooper, 1790. 4, 58 pp. 8vo.
{UBL, 170 D 10}

Vertaling door Ballot jr. – een broerszoon van de hoogleraar – opgedragen aan ‘Burgemeesteren, Schepenen en Raaden der Stad Middelburg en derzelver Ministers, zeer edelmoedigen bezorgeren der Illustre School’.

* **Gedicht bij ambtsjubileum predikant/hoogleeraar DS. A. ANDRIESSEN**⁴¹

1792

44. Inaugurele oratie Lector

ADRIAAN VAN SOLINGEN (1759-1830), Extraordinaris Lector Obst. 1792-1800; Prof. Obstet. 1800-1811

a. Latijnse editie:

Oratio inavgvralis de praestantia recentiorvm in arte obstetricia progressvum ..., Mediobvrgi: apvd Petrvm Gillissen, et vidvam I.P. Gillissen, [ca.1792], [4], 118 p; Formaat: in-8; Collatieformule: π 2 A-P 4 (P4 blanco)
Gehouden 26 september 1792. Betreft Oratie 25 pp. met aantekeningen; 8vo editie
{UBL}

b. Franse vertaling:

In Handschrift vertaald in het Frans als:

Discours inaugural sur l'excellence des progrès des modernes dans l'art des accouchements, prononcé publiquement à Middelbourg, 26 Septembre 1792 dans l'auditoire de l'Ecole

⁴⁰ Zie ook Daamen & Meijer, nr. 427: *Gods regeering erkend in het behouden van Middelburg's ... kerk- leeraar C.H.D. Ballot, bij gelegenheid van hoogsdeszelfs verblijf den VIII. van Zomermaand 1788. in deze gemeente ... geviert, en de aanstelling ... tot hoogleeraar, in de wijsbegeerte en proefondervindelijke natuurkunde.* Te Vlissingen, bij Jan Nortier, stads- drukker. 8° [16 blz.]. Gedicht ondertekend: D.L. de la Ruë.

⁴¹ Zie Daamen & Meijer, nr. #: *Kunstgedachten, ter vierde eeuw dienst feestviering, van de hoog eerwaarde heer A. Andriessen, hoogleeraar in de heilige godgeleerdheid en getrouw voorganger der gemeente van Jezus Christus, binnen Middelburg. Invallende den eersten July 1789, Te Middelburg, gedrukt bij Juriaan Koene, [1789], 20 p.* Gedicht ondertekend D.L. de La Ruë.

Illustré de cette ville, par Adrien van Solingen, Lorsque'il entra solennellement en charge comme Lecteur dans l'art des Accouchemens, avec des notes ou les principes des modernes sont démontrés. 186 pp.
{ZB, hs. 6334}

1796

* **Inaugurele oratie Lector**

J.D. WEYERMAN; Conrector Latijnse School 1779-1788; Conrector 1788-1796; Lector Hist. 1796-1811.⁴²

Oratie gehouden op 22 november 1796: *Oratio Pro Sermonis Latini inter Eruditos Usu Communi* [Niet gedrukt]

1797

* **Gedicht bij overlijden hoogleraar DS. CHRISTOPHORUS HENRICUS DIDERICUS BALLOT.**⁴³

1798

45. Lijkrede voor overleden lector

PAULUS DE WIND (1769-1797), Lector Anat. & Chir. 1792-1797

Adriaan van Solingen (1759-1830)

Redevoering ter nagedachtenis van Paulus de Wind, Middelburg: weduwe Abrahams / Leiden: Herdingh, 1798; Omvang: 55 p; Formaat: in-8
{UBL}

1800

* **Gedicht bij overlijden hoogleraar DS. ANDREAS ANDRIESEN.**⁴⁴

1801

46. Inaugurele oratie

ADRIAAN VAN SOLINGEN (1759-1830), Extraordinaris Lector Obst. 1792-1800; Prof. Obstet. 1800-1811.

Inwijdings-redevoering, over de verplichtingen des verloskundigen, in het bestuur der hartstochten bij de geboorte van den mensch: in het openbaar uitgesproken op den 7 van bloeimaand 1801, bij gelegenheid der plechtige aanvaarding van het hoogleeraarsampt in de verloskunde bij de illustre school te Middelburg in Zeeland, Middelburg (A.P. de Winter: Wed. J.P. Gillissen), 1801, in: 8°

⁴² Zie zijn levensschets uit 1835 door de toenmalige rector van het Middelburgs Gymnasium, Georgius Anthonius Schneither, in: *Prolusio scholastica*, Medioburgi, 1835.

⁴³ Zie Daamen & Meijer, nr. 435: *Traanen by het graf van den ... Christophorus Henricus Didericus Ballot. Prof:Phil:in prim:phys:exper: en predikant te Middelburg op den 20sten augustus 1797 overleden, in den ouderdom van 56 en een half jaaren*. Te Middelburg, gedrukt by de Wed. Willem Abrahams 40 [8 blz.] Gedicht ondertekend: P.J.H[eron].

⁴⁴ Zie Daamen & Meijer, nr. 439: *Middelburgs gemeente in rouw. wegens het afsterven van ... Andreas Andriessen, professor theologica. Zesendertig jaaren veel geacht leeraar, in zyn geboortestad Middelburg in Zeeland. ... ontslapen tusschen den 20 en 21 november 1800, in den ouderdom van ruim 67 jaaren*. Te Middelburg, by de wed. Barend van Dalen Mz, boek drukster; 40 [8 blz.]; Gedicht en naam- en grafchrift ondertekend: Adriaan van der Wiere. Zie ook nr. 440: *Iets ter gedachtenis van ... Andreas Andriessen; in leven ... predikant en hoogleeraar te Middelburg, en aldaar overleden den 21sten November 1800, in den ouderdom van ruim 67 jaren*, Te Middelburg, by de wed: Willem Abrahams; 8° [8 blz.].

1803

* **Inaugurele oratie**

WILLEM JAN ZILLESSEN (1774-1834), Rector Latijnse School 1799-1809; na bedanken beroep naar Haarlem in 1802 benoemd tot Prof. Elequentia et Linguae Graecae; in 1809 vertrokken als rector naar Arnhem en later naar Rotterdam.

Oratie gehouden 20 april 1803 [Voegler] of 4 mei 1803 [??]; Vermoedelijk niet gedrukt

1804

* **Gedicht bij overlijden hoogleraar H.J. KROM.**⁴⁵

1805

* **Inaugurele oratie**

JOHANNES DE FREMERY (1741-1819), Predikant; Prof. Theol. 1804-1811

Gehouden nov. 1805; niet terug gevonden

1807

* **Inaugurele oratie Lector (?)**

JOHAN DE KANTER PHZN, Lector Natuurkunde en Astronomie 1807-1811

1808 Benoemingen opgeschort ?

1810

* **Inaugurele oratie (?)**

ELIAS CAREL D' ENGELBRONNER (1779-1832), Rector Latijnse School 1809-1813; Prof. Phil. & Jur. 1810-1811

Zie hierna voor zijn rectorale inaugurele oratie uit 1809.

⁴⁵ Zie Daamen & Meijer, nr. #: *Bundel van lijkgezangen ter nagedachtenisse van den hoog eerw. hoog gel. heere, den heere H.J. Krom, hoogleeraar in de uitlegkundige godgeleerdheid en kerkelijke geschiedenissen aan de Doorluchtige Schoole, lid van het Zeeuwsche en Utrechtsche provintiaale en andere genootschappen, en waardig evangeliendienaar in de Hervormde Gemeente van J.C. te Middelburg in Zeeland: godzalig in de Heere ontslapen op den 24sten van wintermaand 1804, in den ouderdom van bijna 67 jaaren, Middelburg: J.J. van de Sande , [1805].*

B. REDEVOERINGEN VAN DE LATIJNSE SCHOOL UITGESPROKEN IN HET AUDITORIUM

Met ingang van het rectoraat van Petrus Surendonck is het Auditorium in de Nieuwe Kerk ook in gebruik genomen voor de promoties ‘ad academicam’ van Latijnse School. Hijzelf hield er op 3 september 1691 zijn inaugurele oratie, waarna de eerste promoties in mei 1692 plaats vonden, met het uitspreken van oraties. De eerste leerling die een dergelijke Oratie uitsprak was Didericus Maertens, op 5 september 1692 over Seneca. (Voegler, 414-416).⁴⁶ Op deze manier zijn de plechtigheden twee maal per jaar voortgezet tot aan het opheffen van de publieke promoties van het Gymnasium in 1867. (Voegler 425). De oraties van leerlingen zijn als regel niet in druk verschenen.

I. RECTOREN OF CONRECTOREN LATIJNSE SCHOOL

1691

* **Inaugurele Oratie Rector Latijnse School**

PETRUS SURENDONCK (1622-1696), Rector Latijnse School 1691-1696.

Oratie uitgesproken op 3 september 1691; vermoedelijk niet gedrukt. Surendonck was hiervoor al 28 jaar als rector werkzaam geweest, ondermeer te Dordrecht (1674-1680), te Utrecht en aan de Latijnse School te Amsterdam⁴⁷. Hij was ook de auteur van een succesvol Latijns leerboek.⁴⁸

1696

* **Inaugurele Oratie Rector Latijnse School**

PAULUS SECURIUS (-1723), Praeceptor Latijnse School 1683-1696; Rector 1696-1723.

Oratio De Juventutis Bona Institutione, uitgesproken in september 1696; vermoedelijk niet gedrukt.

1704

47. Oratie Conrector (?)

JOHANNES CASPARUS SCHRÖDER (overl. 1741), Conrector Latijnse School 1698-1717. Vertrokken naar Utrecht als rector van de Latijnse School, vanwaar hij in 1720 naar Delft overstapte.⁴⁹

⁴⁶ Hij ging daarna in Utrecht studeren waar hij in 1696 promoveerde bij de in Middelburg geboren hoogleraar Melchior Leydecker (1642–1721) op een *Dissertatio historico-theologica de antinomis antiquis & novis quinta & sexta & ultima: quam ... svb praesidio ... Melchioris Leydeckeri ... / publicè defendet Didericus Maertens*, Trajecti ad Rhenum: ex officina Francisci Halma, 1696.

⁴⁷ Vgl pamflet Knuttel, nr. 13555: *Copie van den brief, aen de [...] borgermeesteren der stad Amsterdam overgelevert door Petrus Surendonck, rector der Latijnsche schole*, Amsterdam, P. Rotterdam, 1690.

⁴⁸ P. Surendonck, *Rudimenta Grammaticae Latinae, Of Eerste beginselen der Latynsche Spraekkonst*, Amsterdam, 1689.

⁴⁹ Schröder was voor zijn komst naar Middelburg in 1698 proponent en praeceptor te Breda. In Middelburg schreef hij mogelijk de verhandeling: *Het waare beleid van de menschelyke reden, om langs klaarheid van bevattinge, en zeekerheid van oordeel, de waarheid van de valsheid te onderkennen, en dezelve op een welgevoegde wyze ter overtuiginge aan andere voor te dragen, zynde voorgesteld en open gelegd in een beknopte verhandelinge nopende de kunst van te redeneeren...*, t'Amsterdam: by Pieter de Coup, boekverk. in de Kalverstraat in Cicero, 1710. [XLVIII], 134 p., ill. Na zijn vertrek uit Middelburg hield Schröder in 1718 te Utrecht een inaugurele oratie als rector, getiteld: *Oratio de philologiae cum philosophia conjunctione*, gevolgd in 1720 te Delft door een *Oratio de circumspecto magistri in tractandis ingeniis officio*. In 1721 stelde hij een catalogus samen van het boekenbezit van de Delftse Latijnse School: *Catalogus Bibliothecae Collegii literarii Gymnasii Delphensis*. Zijn eigen bibliotheek is in mei 1741 geveild te Delft waar hij inmiddels als emeritus rector woonachtig was. (Advertentie *Leidse Courant*).

De prospero victoriarum cursu, quem ad Danubium, tum alibi, sociae Britannorum, Batavorum Germanorumque copiae, brevissimo temporis spatio confecerunt, proximâ aestate hujus labentis anni MDCCIV. Oratio habita auctoritate publica in Ill. Gymnasio auditorio, pridie indicatum supplicationem, Medioburgi: apud Bartholomeum de Later, typographum. [1704], 23, [1] p; 4-o
{UBVU; vdW: BNPar. Knuttel 15156}

1713

48. Oratie Conrector

JOHANNES CASPARUS SCHRÖDER (overl. 1741), Conrector Latijnse School 1698-1717.
De pace quae post incitatissimum ... spatium ... inter christiannissimum Galliarum regem Ludovicum XIV ... et ... Belgicae foederatae ordines Oratio ... habita Medioburgi in Templo Novo, XIV die Junii MDCCIII, Medioburgi: apud Simonem Clement, Typographum Publicum, 1713, 39 p. [Clement, Simon Middelburg, 1702-1727]
{UBL, ZB}

[Redevoering over de vrede van Utrecht].

1723

* **Inaugurele Oratie Rector Latijnse School (?)**

RUTGER OUWENS (1692-1780), Rector Latijnse School 1723-1725.

Geïnstalleerd in november 1723. Over Oratie wordt niet gerept. Vertrok in 1725 als rector naar Alkmaar, waar wel een tweetal oraties bewaard is gebleven. Eindigt als rector in Den Haag.⁵⁰

1725

* **Inaugurele Oratie Rector Latijnse School (?)**

FREDERIK LODEWIJK ABRESCH (1699-1782), Rector LS 1725-1741; Benoemd in 1731 op eigen verzoek tot Lector Hist. & Eloquentia, samen met een verhoging van zijn tractement. Vertrekt in 1741 met de titel van Prof. als rector naar Zwolle.
[Niet gevonden]

Geïnstalleerd in mei 1725. Over Oratie wordt niet gerept.

1742

* **Inaugurele Oratie Rector Latijnse School**

WILLEM OTTO REITZ (1702-1768); Conrector LS 1736-1742; Rector LS 1742-1769; Lector Juris 1736-1766 [emeritus]. Te gelijktijd benoemd aan Latijnse School en Illustre School.

Op 25 september 1742 Oratie uitgesproken als rectorale inaugurele rede *De instaurando Linguae Graecae Studio* [niet gedrukt]

1769

* **Inaugurele Oratie Rector Latijnse School**

ADRIAAN KLUIT (1735-1807), Rector Latijnse School 1769-1778 en gelijktijdig benoemd tot lector aan de Illustere School.

Zie hierboven bij de oratie als lector,

⁵⁰ Vgl. Rutgerus Ouwens, *Oratio de Nemese Phidias*, Almariae, 1733. {UBA}. Zijn bibliotheek is in 1769 in Den Haag geveld.

1779

49. Inaugurele Oratie Rector Latijnse School

THEODORUS VAN KOOTEN (1749-1813), Rector Latijnse School 1778-1784; vertrokken naar Franeker als hoogleraar welsprekendheid en geschiedenis.⁵¹

Oratio de literis humanioribus, optimo felicitatis publicae praesidio, Medioburgi, [1779], in-4.

{UBL}

Voegler 454: 'gedrukt op stadskosten'.

1780

50. Redevoering Rector Latijnse School

THEODORUS VAN KOOTEN (1749-1813), Rector Latijnse School 1778-1784.

Elegia publice recitata, in illustris Athenaei auditorio, quum sollemnis discipulorum promotio celebraretur ipsis nonis April. a. 1780, Middelburg, [1780], in-4. Latijns lofdicht, 12 pp.

{UBL}

1785

51. Inaugurele Oratie Rector Latijnse School

WILHELMUS KIST (1758-1841); Rector LS 1784-1796; Lector Hist. 1787-1788; Prof. Hist. & Eloq. 1788-1796.⁵²

Oratio de calamitatibus, quae ex neglecta symbolis educatione orivntvr, et patriae rvinam minantvr.: Dicta pvblice Mediobvrgi d. VI. non. Mart. MDCCLXXXV. In ill. gymnasii ... quvm scholarvm moderamen ... avspicaretvr, Mediobvrgi: apvd Petrvm Gillissen et vidvam Iani Dane, [1785], 35 p; in-4; Collatieformule: A-D 4 E 2

{UBA, UBG}

Inaugurele rede als rector, gehouden op 2 maart 1785.

1796

*** Inaugurele Oratie Rector Latijnse School**

CASPER JOHAN WENCKEBACH, rector LS 1796-1798

Oratio De Eo, Quod Interest Eruditorum Inter Et Sapientem [NIET GEDRUKT]

⁵¹ In Franeker moest Van Kooten in 1787 gedwongen ontslag nemen vanwege patriottistische sympathieën. Hierna verbleef hij tot 1795 in ballingschap in Saint-Omer, waar hij patriottistische gedichten schreef in het Latijn. In 1798 werd Van Kooten op voordracht van Johannes Henricus Nieuwold de eerste minister van onderwijs ('agent voor Nationale Opvoeding'). Een jaar later werd hij al vervangen door Johannes van der Palm. Hij reisde naar Madrid met Johan Valckenaer die daar buitengewoon ambassadeur was geworden. In 1801 keerden ze terug. Van Kooten bleef als huisgenoot bij Valckenaer in Bennebroek wonen, terwijl zijn vrouw en kinderen in Kampen woonden. Hij overleed op 63-jarige leeftijd. Zie: R.E. van Ditzhuyzen, 'Theodorus van Kooten', in: *Onderwijs als opdracht. Leven en werk van de eerste vijftien ministers belast met het onderwijs in de periode 1798-1830*, 's-Gravenhage, 1977.

⁵² Afkomstig uit Woerden, 1784 rector te Middelburg, Patriot; Nam ontslag in 1796 wegens benoeming tot representant 1797 lid van het O.I. comité, directeur der *Gazette Nationale* en 1816 van de *Staats-Courant*. Romanschrijver: *De Ring van Gyges wedergevonden*, 1805; *boek tot verlichting en verbetering van de natie, over verdraagzaamheid, opvoeding, slavernij enz.* Schreef verhalen in de geest van A. Loosjes Pzn., onder invloed van Sterne.

Uitgesproken 19 september 1796. In 1798 had de LS nog slechts negen leerlingen. [Voegler 461]

1799

* **Inaugurale Oratie Rector Latijnse School**

WILLEM JAN ZILLESSEN, Rector LS 1799-1809; na bedanken beroep naar Haarlem in 1802 benoemd tot Prof. Elequentia et Linguae Graecae
Oratio De Therame Cothurni Cognomine Quam Optimi Cicis Titulo Digniore

Uitgesproken 10 september 1799. [NIET GEDRUKT]

1809

52. Inaugurale Oratie Rector Latijnse School

ELIAS CAREL D' ENGELBRONNER (1779-1832), Rector Latijnse School 1809-1813; Prof. Phil. & Jur. 1810-1811.

Oratio de incremento, quod provida dei cura, ipsa saepe bellorum calamitate bonarum studiis artium, benigne adfert. Habuit a[d] d[iem] 22 Nov. 1809, quum illustris gymnasii Medioburgenses rectionem auspicaretur, Medioburgi: A.P. de Winter, 1810, in-8, [12], 58, 2 pp.

{UBL; vdW: KB}

Saakes 5 (1810), p. 122

Voegler 469: 'op eigen kosten gedrukt'; Gehouden op 14 augustus 1809 (???). Voegler noemt iets andere titel: *Oratio de Emolumento Quod provida dei cura, ipsa bellorum calamitate Artium studiis offert.*

Was in 1808 rector te Zaltbommel. Nam in 1812 ontslag wegens benoeming tot Officier van Justitie bij de rechtbank van 1e aanleg te Goes. Reeds in 1817 werd hij daar wegens een ambtsmisdrif als officier van justitie ontslagen, en van 1818 tot 1821 verbleef hij in de gevangenis te Gouda. Om dicht bij hem te zijn vestigde zijn echtgenote zich met haar kinderen in deze stad. In 1827 verhuisde vader D'Engelbronner met zijn gezin naar Amsterdam, waar hij praktijk hield als consulterend rechtsgeleerde. Tevens redigeerde hij tot zijn dood in 1832 het liberale tijdschrift *De Weegschaal* (1818-1832) en werkte hij mee aan het sinds 1828 verschijnende *Algemeen Handelsblad*, waarvan de hoofdredacteur, J.W. van den Biesen, een vriend des huizes was.

II. LEERLINGEN LATIJNSE SCHOOL

1753

53. Oratie leerling Latijnse School [over de geschiedenis van het 'gymnasium', of de Latijnse School]

FREDERIK THEODOOR REITZ (1740-1791)

Oratio de gymnasio Medioburgensi: die XVIII. septembris MDCCLIII habita in auditorio publico ab academiae candidato Freder. Theod. Reitz, ..., Medioburgi: apud A.L. Callenfels, [1753], 32, [6] p; in-4

Op 13 jarige leeftijd gehouden; zoon rector W.O. Reitz, over geschiedenis LS.

Gedichten van: P.M. de Lichte, A.A. van Tets, anon., Anna Maria Reitz; Karel Koenr. Reitz.

1776

54. Lofdicht leerling Latijnse School

ADRIAAN VAN SOLINGEN (1759-1830)

De Batavier. Openlijk, in de gehoorzaal van Middelburgs Illustre School, op den XIII. Mey, MDCCLXXVI, opgezongen, Middelburg: Christiaan Bohemer, [ter boekdrukkerye van Isaac de Winter], 1776, x, 92, [4] p. in-8.

{UBL}

Nederlandse vertaling van de Latijnse gedichten uitgesproken door de toen 17-jarige Adriaan van Solingen bij het verlaten van de Latijnse School op 13 mei 1776. Volgens Voegler was Adriaan van Solingen (1759-1830) ingeschreven op de Latijnse School te Middelburg van 1770 -1775.

Met gedichten van H. Schortinghuis, predikant te Koudekerke; P. Bakker 'R.G.'; Leonardus Louyssen Boom, M.D.; P.M. de Lichte; J.H. van Heulen, 'S.S. Theol. Stud.'; P.J. Convent en L. Stoppendaal P.Z.; H.A. Bacot en L. van der Linde.

De bundel is opgedragen aan J.A. van de Perre, de Representant van de Eerste Edele in Zeeland.

1782

55. Lofdicht leerling Latijnse School

SIMON JOHANNES VAN NISPEN MULLER

De dapperheid der Zeeuwen, openlijk in de gehoorzaal van Middelburgs illustre school op den XX maart MDCCLXXXII opgezongen, Middelburg: Johannes Abrahams, 1782, 64 p.; in-8

{UBL}

Betreft de Nederlandstalige bewerking van het Latijnse gedicht van de toen 17- of 18-jarige Van Nispen Muller bij verlaten Latijnse School. Volgens Voegler was Simon Johannes van Nispen Muller ingeschreven op de Latijnse School te Middelburg van 1775 -1781. Hij ondertekent in 1782 zijn vertaling als 'Litt Hum. Stud.'. Met gedichten van Gerardus Beljaart; J.C. Clement; Jacobus Thehoff; Dirk Huysers; en 'Flissinganus'. De bundel is opgedragen aan W.H.C. van Lynden tot Blitterswyk, de Representant van de Eerste Edele in Zeeland.

56. Lofdicht leerling Latijnse School

ANTHONIE VAN DEINSE JOH. ZN.(1764-1829)

De vervolgingen der Waldenzeren openlijk, in de Gehoorzaale van Middelburgs Illustre schooleop den XX van Lentemaand des Jaars MDCCLXXXII opgezongen, Middelburg: Johannes Abrahams, [1782], XII, 21, [3], 53 p. in-8; [Ter boekdrukkerye van Barend van Dalen, M.z]

{UBL}

Betreft de Nederlandstalige bewerking van het Latijnse gedicht van de toen 17- of 18-jarige Van Deinse bij verlaten Latijnse School. Volgens Voegler was Van Deinse ingeschreven op de Latijnse School te Middelburg van 1775 -1781. Hij ondertekent in 1782 zijn vertaling als 'Litt Hum. Stud.'. De bundel is opgedragen aan de stedelijke regering van Middelburg.

III OVERIGE REDEVOERINGEN UITGESPROKEN IN AUDITORIUM

1800

57. Redevoering Maatschappij tot Nut van 't Algemeen

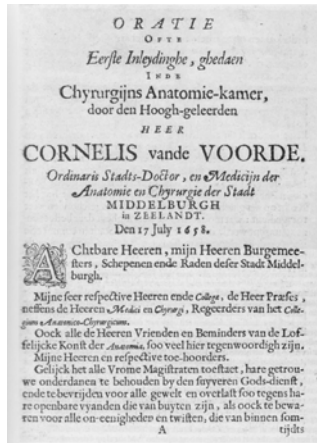
ABRAHAM VAN LINDEN VAN DEN HEUVELL (1756-1832) [medebestuurder van het departementale schoolfonds],

De aanleg en werkzaamheden der Bataafsche Maatschappij tot Nut van 't Algemeen, voorgesteld in eene redevoering, uitgesproken in de gehoorzaal der Doorluchtige School te Middelburg: bij gelegenheid eener openbare prijsuitdeeling, op den XI. van zomermaand 1800, Te Middelburg: bij W.A. Keel en H. van Osch, [6], 56 p., in-8

C. ORATIES GEHOUDEN IN DE CHIRURGIJNS ANATOMIE-KAMER

1658

58. Oratie uitgesproken in de 'Chirurgijns Anatomie-kamer'

CORNELIS VAN DE VOORDE (1628-1678), Lector Anat. & Chir. 1658-1678.

Oratie ofte Eerste Inleydinghe, ghedaen inde Chyrurgijns Anatomie-kamer, door den Hoogh-geleerden Heer Cornelis van de Voorde, Ordinarius Stadts-Doctor, en Medicijn der Anatomie en Chirurgie der Stadt Middelburgh in Zeelandt, den 17 July 1658. [n.pl.].

{ZB}

1693

* Oratie (?)

PHILIP MAXIMILIAAN HELVETIUS (1667-1708); Lector Anatomie en Chirurgie 1693-1702. [Toen gevangen gezet om politieke redenen]. in 1705 benoemd als lector te Rotterdam.⁵³

[Oratie niet gevonden]

1716

* Oratie (?)

AARNOUT HELVETIUS Ph. Zn. (1690-1742); Studeerde in Leiden⁵⁴; Stadsdokter in 1714; Lector Anatomie en Chirurgie 1716-1741; tevens obst in ???; eervol ontslagen in 1741.

Niet gevonden⁵⁵; wel uit latere jaren de volgende:

⁵³ Vgl. *De heerlykheit der genees-, heel- en ontleedkuden / vertoont in ene eerste rede, uitgesproken door Philip Maximiliaan Helvetius, dokter der geneeskunst; by den aanvang zyner bedieninge, als chirurgiae et anatomiae lector der stadt Rotterdam*, In 's Gravenhage: gedrukt by Gillis van Limburg, Boekdrukker in de Papestraat, 1705. [8], 24 p; in-4. Philip Maximiliaan Helvetius was in 1686 te Leiden tot M.D. gepromoveerd.

⁵⁴ Vgl. zijn disputatie en dissertatie: Arnoldus Helvetius, Medioburgio Zeelandus, *Exercitatio anatomico chirurgica, de puncto;: quam ... sub praesidio ... Godefridi Bidloo ...*, Lvgdvn Batavorvm: apud Abrahamum Elzevier, 1709; ibidem, *Disputatio medica inauguralis de structura hepatis ... ex auctoritate ... Bernhardi Albini ...*, Lvgdvn Batavorvm: apud Abrahamum Elzevier, 1711.

⁵⁵ Vgl. Aarnoud Helvetius, *Verhandeling van verscheide genezingen der kinder-pokjes uyt de voornaamste geneesheeren zamen getrokken en met aanmerkingen verrykt*, Middelburg, 1724. 2^e druk Amsterdam: Jacobus Verheyde, 1732; 3^e druk Amsterdam, 1738. Vgl. ook: ibidem, *Verhandeling der jigt of flerezyn, ...*, Middelburg: Willeboord Eling, 1736; [8], 68 p, in-4. en

1736

* **Aanspraak**

AARNOUT HELVETIUS, *Verhandeling van sommige zaken, die tot de opvoeding der eerst- en jong-geboorne kinderen, zoo binnen als buiten de kraam-kamers, opzigt hebben: gedaan in de 45e maandelijksche genees- en heilkundige bijeenkomst binnen Middelburg, in Zeeland, op Vrijdag den 4 Julij 1738*, Middelburg: Willeboord Eling, 1738, 60 pp. in 4to.

1741

* **Oratie (?)**

MEINARD VAN VISVLIET (1708-1769), Studeerde in Leiden⁵⁶; Lector Anat & Chir. 1741-1750; Prof. Med. 1750-1769.

Niet gevonden.

1772

59. **Aanspraak, gehouden in de anatomiekamer**

GERARDUS DE WIND (1730-1800)⁵⁷, Lector Anat & Chir. 1772-1778; Prof. Med. Anat., Chir. & Obstet. 1778-1800

'Voorbereidende aanspraak gedaan in de ontleedkamer bij de aanvaarding van het Lectoraat in de Ontleed-, Heel- en Vroedkunde', opgenomen in:

A. Kluit & G. de Wind, *Inwijzingsredevoeringen tot lof van Keizer Juliaan den Afvalligen, en over de goddelijke wijsheid, die in het verwonderlijke kunstgewrocht des menschelijken lichaams doorstraalt / uit het Latyn vertaal*, Middelburg: Pieter Gillissen, 1772, pp, 151-220.
{UBL}

D. ELDERS GEHOUDEN ORATIES

1713

60. **Oratie, maar niet van de Latijnse of Illustre School**

JOHANNES NICOLAAS TREITEL (-1741), Luthers predikant; privaat docent Latijn vanaf ca. 1723; Praeceptor Latijnse School 1737-1741.

Oratio panegyrica, serenissimo nec non potentissimo principi ... Georgio Ludovico ... cum ... purpuram imperatoriam induisset ..., Medioburgi: S. Clement, 1714.

Annotatie: Knuttel 16215

Omvang: [4], 36 pp.; Formaat: in-4

{UBL; vdW: Pfl. N n 1a}

1743

61. **Oratie in kerk van Nieuwland o.l.v. Ds. J.G. Wichmans als privaat docent Latijn, in concurrentie met de officiële Latijnse School te Middelburg**

JACOB FREDERIK LANTSHEER (1726-1789)⁵⁸

⁵⁶ Vgl. zijn medische dissertatie: Meinardus van Visvliet, Mediob. Zeland, *Dissertatio Medica Inauguralis De Efficacia Balneorum Ex Aqua In Corpus Humanum*, Lugduni Batavorum: apud Abraham Kallewier, 1735: [Typografische titel in gegraveerde omlijsting]. En de juridische *Dissertatio philologico juridica inauguralis de balneis et furibus balnearis ...* Lugduni Batavorum: apud Abraham Kallewier, 1735.

⁵⁷ Niet te verwarren met gelijknamige vader (?) Gerard de Wind (1685-1752)

⁵⁸ JACOB FREDERIK LANTSHEER werd op 13 mei 1726 geboren te Makassar, Celebes (Sulawesi, Indonesie), als zoon van Jan Lantsheer en Anna Wilhelmina Gobijs. Meerderjarigheidsverklaring afgegeven op 13 september 1746

Oratio in laudem Belgii foederati publice recitata Nieulandiae, Medioburgi: 1743.

Uitgesproken in de kerk van Nieuwland 'op den 17. van Hooimaand 1743'.

Met de vertaling van dit 'Neerduitsch heldendicht tot lof van het Vereenigd Nederland' door J. de Timmerman de Jonge. [Zeeuws Archief, FA Van Lynden, 93]. Voegler, p. 439 noemt dit stuk *Carmen in Laudem Belgii Foederati*.

1744

62. Oratie in kerk van Nieuwland o.l.v. Ds. J.G. Wichmans als privaat docent Latijn, in concurrentie met de officiële Latijnse School te Middelburg

BENJAMIN TAATS (1744-1747 fl.)⁵⁹

Oratio de bellis eruditorum; Redenvoering ... over den oorlog der geleerden, Medioburgi: apud A.L. & M.H. Callenfels, 1744. De Nederlandse vertaling volgt met eigen paginering achter de Latijnse tekst; Omvang: [6], 24, 24, [8] p; Formaat: in-4.

Uitgesproken 6 augustus 1744 in de kerk van Nieuwland. Volgens Voegler betrof het hier een private leerling van **Ds. J.G. Wichmans, predikant te Nieuwland van 1738-1751**. Zie: Voegler, p. 439.

door de Staten van Zeeland, op recommandatie van de Magistraat van Middelburg. Poorter van Middelburg op 31 maart 1749, wijnkoper aldaar; later ook rekenmeester VOC ter Kamer van Zeeland. Hij promoveerde in 1750 te Utrecht in de rechten op een dissertatie getiteld, *Theses juridicae inaugurales: quam ... ex auctoritate ... Io. Frider. Reitzii ... / eruditorum examini submittit Jacobus Fridericus Lantsheer, Indo-Batavus, Trajecti ad Rhenum*, (Joannis Broedelet), 1750. [[6], 18 p]. Op 15 mei 1756 (zijn verjaardag) werd hij – vermoedelijk tijdens een bezoek aan Engeland – als tweede Zeeuw ooit benoemd tot 'Fellow' van de Royal Society te Londen, 'being a gentleman of the first rank and fortune in his country, extremely well versed in philosophical and polite literature; a lover of natural knowledge; and likely to become a most useful member of this society'. Werd in 1758 lid van de schutterij St Joris te Middelburg. Was in 1783 kiesheer van de stad Middelburg. Lantsheer was gehuwd met Adriana Anna Theodora Gobius (een nicht?), bij wie hij tenminste een zoon had. Hij overleed op 14 mei 1789 te Koudekerke, daags na zijn 63-jarige verjaardag.

- 59 **BENJAMIN TAATS** studeerde hierna te Groningen, waar hij volgens Van der Aa 'eenen zang, op de uitgave der Stigtelijke Gedigten van Clara Feyoena van Sytzama' vervaardigde. 'Het vers waarin zij hemelhoog wordt verheven is vrij goed gedicht, doch vloeit over van vergelijkingen en beelden'. Tot zijn medestudenten en poëten behoorden toen Josua van Iperen en F.A. Widder. Daarna was Taats van 1751 tot 1759 Predikant te IJzendijke. Een gedicht van zijn hand is opgenomen in de bundel *Huwelijkszangen ter bruiloft van Z. Exc. Jonker Jan van Borssele, Baron van Borssele, eerste edele, en Anna Margareta Elisabeth Coninck, vrouwe van Ritthem*, door Jacobus Willemsen, Abraham Haverkamp en Petronella Johanna Haverkamp geb. De Timmerman, Lucretia Wilhelmina van Merken, Jan de Timmerman, Benjamin Taats, gedrukt c. 1750, in FA Schorer (?)

VEILINGCATALOGI BIBLIOTHEKEN VAN DOCENTEN**1607****63. Veilingcatalogus bibliotheek stedelijk lector?**Wellicht? [JACOBUS GRUTERUS] (overl. 1607)⁶⁰*Catalogus librorum theologorum, juridicorum, medicorum, mathematicorum, historicorum, et philosophicorum, qui vendentur Middelburgi ad diem 26. Februarij 1607.*

Auteur: Richard Schilders (1580-1617 fl.)

Jaar: 1607

Uitgever: Middelburgi: Richardus Schilders

Drukker: Schilders, Richard Middelburg, 1575-1617

Omvang: 31 p

{UBL}

1641**64. Veilingcatalogus voormalig hoogleraar**

FRANCISCUS GOMARUS (1563-1641), Prof. Theol. 1611-1614

Zie: Evert Dekker, *The auction catalogue of the library of F. Gomarus, A facs. ed. [of the public Catalogus librorum Reverendi atque eximii Theologi D. Francisci Gomari. Lugduni Batavorum, Elzevirius, 1641] / with an introd. and indexes by E. Dekker* (Utrecht: HES Publishers, 1996). XXX S., [1] Bl., 132 S., [1] Bl. Catalogi redivivi 10**1657****65. Veilingcatalogus bibliotheek hoogleraar & predikant**

WILLEM APOLLONIUS (1603-1657), Prof. Theol. 1651-1657

Catalogus variorum [...] librorum, Middelburg: Jaques Fierens, 1657. 4to: [2] 88 p.

Auction cat. private library , 1657-07-30

St. Petersburg, NL 16.20.9.8; Book Sales Catalogues, cat. 2937; mf 4528.

1667**66. Veilingcatalogus bibliotheek hoogleraar & rector Latijnse School**

JOHANNES WILMERDONX, Rector LS 1634; Hoogleraar Filosofie 1651 tot opheffing in 1666; tevens schepen en raad

Catalogus rariorum & insignium librorum. Middelburg: Jaques Fierens, 1667. 4to: [40] p.

Wroclaw, BU 542573; Book Sales Catalogues, cat. 2140; mf 3445 3446.

1683**67. Veilingcatalogus bibliotheek rector Latijnse School**

ISAAC HOORNBEK, rector LS 1667-1682

Catalogus insignium & exquisitorum librorum, Middelburg: Jacobus Noenaert, 1683, 4to: [61] p.

St. Petersburg, NL 16.20.9.149 [many ms. prices and buyers' names]

Book Sales Catalogues, cat. 2803; mf 4389.

60 JACOB GRUTERUS, rector Latijnse School vanaf 1585, was de leermeester van Antonius Walaeus en wordt in diens biografie aangehaald als een man, dusdanig bekwaam in Latijn en Grieks, 'dat hij voor niemand in Holland behoefde te wijken'. Vanaf 1593 gaf hij met Murdisson colleges in de ethica, filosofie en geschiedenis aan studenten, maar ook aan weetgierige kooplieden. (NNBW).

1680

68. Veilingcatalogus bibliotheek hoogleraar & predikant

WILHEMUS MOMMA, predikant 1676

Catalogus variorum & insignium in quavis facultate librorum, praecipuè vero theologorum ...Do. Wilhelmi Momma, in urbe Metelli (dum viveret) SS. Theologiae professoris etc. Quorum auctio habebitur in aedibus viduae Joann. van Someren ad diem 16 mensis Jan. 1680, apud viduam Joann. van Someren / 1680

Book Sales Catalogues, cat. 837; mf 1320-1321

1696

69. Veilingcatalogus bibliotheek rector Latijnse School

PETRUS SURENDONCK, rector LS 1691-1696

Catalogus exquisitissimae bibliothecae, Dordrecht: Cornelis Willegaerts, 1696. 4to: [36] p.

Paris, BN Q 2100 / Book Sales Catalogues, cat. 1695; mf 2881.

1746

70. Catalogus bibliotheek Chirurgijns Ontleedkamer

Naamregister der boekken, vereert aan de Chirurgijns Ontleedkamer der stad Middelburg (sedert 1665), Middelburg: Hendrik van Hoekke, 1746.

11, [1] p; Formaat: in-4.

Deze bibliotheek is onder de leden van het Collegium Medicum verkocht. Zie Zuidervaart, #

1758

71. Veilingcatalogus bibliotheek praeceptor Latijnse School

JOHANNES GAVEL, praeceptor LS, 1741-1758

Bibliotheca Gavelliana. Middelburg: Pieter Gillissen, [1758]. 4to: [2] 102 p. 12 p.

Amsterdam, BVBBB Nv 256:1 [lacks appendix] The Hague, KB Verz. Cat. 15777 [appendix only] / Book Sales Catalogues, cat. 271 # 1048; mf 485-486 # 1741.

1765

72. Veilingcatalogus bibliotheek voormalige conrector Latijnse School & Lector Griekse taal en Geschiedenis, 1717-1723

PETRUS WESSELING (1692-1764).⁶¹

61

Bibliotheca Wesselingiana, geveild te Utrecht, oktober 1765.
(Book Sales Catalogues, cat. 317; 605, mf 548-552; 971-975)
1770

73. Veilingcatalogus bibliotheek hoogleraar & arts

MEINARD VAN VISVLIET (1708-1769), Lector Anat & Chir. 1741-1750; Prof. Med. 1750-1769.

Catalogus partis majoris librorum. Middelburg: Pieter Gillissen, [1770]. 8: [2] 120 p. [1770-04-30]

Amsterdam, BVBBB Nv 369 [ms. prices] / Book Sales Catalogues, cat. 369; mf 611-612.

1771

74. Veilingcatalogus bibliotheek lector & arts

PAULUS DE WIND (1714-1771), Lector Anat, Chir. & Obst. 1750-1771

Catalogus exquisitissimorum [...] librorum. [Collected by a Middelburg reader in Anatomy, Surgery and Obstetrics]. Middelburg: Pieter Gillissen, [1771]. 8: [2] 140 p. Middelburg, ZB 1113 F 8 [interleaved copy with ms. prices and buyers' names]

1771-12-17

Book Sales Catalogues, cat. 557; mf 901-904.

1772

75. Veilingcatalogus bibliotheek voormalige hoogleraar & predikant

ALBERTUS VOGET (1695-1771), Predikant; Prof Theol. 1721-1727, vertrokken als hoogleraar naar Groningen, later hoogleraar te Utrecht.

Bibliotheek is in mei 1772 te Utrecht geveild.

{ZB}

1777

76. Veilingcatalogus bibliotheek hoogleraar & predikant

GERARDUS VAN DEN HEMERT (1698-1759); Prof. Phil. 1725-1749 [emeritus]

Catalogvs potissimae partis bibliothecae Hemertianae, Middelburg: Pieter Gillissen, [1777]. 8: [2] 92 [= 100] p. [1777-10-07]

Amsterdam, BVBBB Nv 430 / Book Sales Catalogues, cat. 400; mf 658 659.

1781

77. Veilingcatalogus bibliotheek hoogleraar & predikant

JACOBUS WILLEMSSEN

Catalogus van alle de Nederduitsche en Hoogduitsche boeken. Middelburg: Pieter Gillissen & Jan Pieter Gillissen, [1781]. 8to: [4] 199 p. [Collected by a master at the Middelburg grammar school and minister, 1781-04-29].

Middelburg, ZB 1113 F 5 [interleaved copy with ms. prices and buyers' names]

Book Sales Catalogues, cat. 560; mf 909 914.

78. Veilingcatalogus bibliotheek hoogleraar & predikant

JACOBUS WILLEMSSEN

Bibliothecae Willemsenianae. Leiden: Samuel (III) Luchtmans & Johannes Luchtmans, 1781. 8to: [4] 176 p.

Amsterdam, BVBBB, Nv 450 [interleaved copy; ms. prices; buyers' names; proceeds calculations] auction cat. private library 1781-09-24

Book Sales Catalogues, cat. 417; mf 684 687.

1798

79. Veilingcatalogus bibliotheek lector & arts

PAULUS DE WIND (1717-1797)

Catalogus librorum, Leiden: Leendert Herdingh, [1798]. 8: [2] 72 p.

1798-05-30

Middelburg, ZB 1113 F 8 [partly with ms. prices]

Book Sales Catalogues, cat. 561; mf 914 915. [Paulus de Wind (1717-1797)]

1801

80. Veilingcatalogus bibliotheek hoogleraar & arts

GERARD DE WIND (1730-1800),

Bibliotheca Windiana, sive Catalogus librorum [...] quibus usus est [...] Gerardus de Wind [...] quorum publica fiet auctio diebus Lunae 29 mensis Junii 1801 ... [etc.], Middelburg: J.J.

van de Sande: A.P. de Winter, [1801]. Formaat: 8°

Exemplaar: Bibl. Kon. Ver. v.h. Boekenvak Nv 707

1823

81. Veilingcatalogus bibliotheek voormalige hoogleraar

JONA WILLEM TE WATER (1740-1822), Prof. Phil. & Hist. Patriae 1779-1784.

Vertrokken als hoogleraar naar Leiden.

{ZB}

1832

82. Veilingcatalogus bibliotheek voormalige lector

JOHAN PIETER FOKKER

Catalogus eener zeer belangrijke verzameling welgekonditioneerde boeken, in onderscheidene talen en wetenschappen, mitsgaders muziekwerken, prentkomst, teekeningen, atlanten, land- en zeekaarten, chirurgische, natuurkundige en zeer voorname astronomische instrumenten [...], enz, alsmede eene fraaije verzameling van naturalia, [...], alles nagelaten door [...] Johan Pieter Fokker [...]: waarvan de verkooping zal worden gehouden te Axel [...] op dinsdag den 19 junij 1832 en volgende dagen, ... [etc.], Middelburg: S. van Benthem, 1832.

DIVERSEN

1797

83. Wetten

Wetten van het Collegium Chirurgicum Medioburgense

Jaar: [1797]

{Middelburg, ZB}